

Marijana.

Slika iz ljudskega življenja v 5 dejanjih.

Francoski spisala Dennery in Mallian.

Poslovenil

DAVORIN HOSTNIK.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1879.

O s o b e :

Bertrand, tesarski pomagač.
Rémy, toisto.
Théobald pl. Bussières.
Appiani.
Doktor.
Viljem, sluga pri Zofiji.
Berlinguet }
Grosmenu } kmeta.
Bolnišk strežaj.
Zofija pl. Bussières.
Marijana, Bertrandova soproga.
Katarina, njena babica.
Márjeta, njena prijateljica.
Karolina, Zofijina hišina.
Sluge, gostje.

~~~~~

Godi se v okólici Pariza in v tem mestu. Mej I. in
II. dejanjem mine celo leto.

Prvo dejanje.

Gledališče predstavlja: na levi gledalcu restavracijo z balkonom; zadej kos zidú, potlej velik plot z vrati, za katerim se razprostira vrt; na desni drevje.

Prvi prizor.

Marjeta, Katarina, Berlinguet, Grosmenu, kmetje.

Ko se vzdigne zagrinjalo, sedite Marjeta in Katarina na levi spredaj. Berlinguet, Grosmenu in drugi gostje stoje okolo njih, pred restavracijo vrtna miza, na njej pijače.

Berlinguet: No, mati Katarina, le poglejte, danes je ženitev vaše vnukinje Marijane, pa ste mislili, da tega ne boste doživeli.

Katarina: Saj je pa tudi uže čas; 80 let sem uže stara, veste da ne morem več dolgo čakati. O kako težko bi bila umrla, ko bi ne bila videla svoje uboge Marijane srečne. Saj je Marijana vendar tako dobro dekle!

Berlinguet: To je pa res, to.

Katarina: Tako me ima rada, da je samo zaradi mene hotela, naj bo tukaj zunaj mesta ženitev, češ, stara je uže, stara, prišla bi težko dve uri daleč v mesto.

Berlinguet: Da, to je ženska, ki bo vzgled mojim hčeram — to se reče, če jih kaj bo.

Marjeta: Pa tudi dela pridno.

Katarina: Pridno, in pa kako je varčna!

Berlinguet: Vse drugače gotovo, ko njen ženin.

Katarina: E bežite, bežite, Marijana je prepametna, da bi bila slabo izbrala. Večkrat mi je rekla: Mamica, jaz se ne silim z ženitvijo, ampak kadar si ga bom izbrala, si bom dobrega pa poštenega moža izbrala.

Marjeta: Po mojej volji bi bilo to tudi, a ne vem, ima-li Bertrand te lastnosti ali ne.

Berlinguet: Veste kaj, mati, Marijana bi bila najbolje storila, ko bi bila mene vzela.

Drugi prizor.

Bertrand, Rémy in drugi.

Bertrand, Rémy in drugi (za sceno na desnej): Da, da to je naša družčina.

Berlinguet (jim gre nasproti): Kdo pa gre? O ženin, ženin.

Vsi (na sceni): Ženin, ženin!

Bertrand in Rémy (neseta jedij, za njima drugi gostje).

Bertrand: Ženin je, da, da. Kralj te svečanosti, Bertrand I.

Remy: Jaz pa sem priča njegove česti, Rémy II. Dober dan, dober dan, prijatelji!

Bertrand (Katarini): Srčni pozdrav, čestita mamica!

Katarina: Kaj pa svatje?

Rémy: Svatje? Zadej so vsi, natlačeni so po vozeh, da je joj.

Bertrand: Rémy pa jaz sva pa rajše peš šla.

Katarina: Denita iz rok, kaj bosta držala.

Bertrand: Saj res; Rémy le gostilničarju nesiva to robo. Pojdi no sim, Berlinguet.

Berlinguet: Evo me, strijc.

Bertrand (mu da vse): Tu imaš — suhe klobase, gosja stegna, kurja jetra itd.

Berlinguet: Prav, prav, strijc.

Rémy (tudi vse odda Berlinguetu): Vzemi še to le, Berlinguet; ne boš se kesal. Vsakojake klobase so notri.

Berlinguet: Tudi jeterne?

Rémy: Kaj pak. Kaj ne, jetrne so za te, zato ker človeka tako nekako čudno po grlu šegače, da se mora potem s kako tekočo stvarjo počehljati.

Berlinguet: Ta človek mi je pa zelo všeč! (Odide.)

Rémy: Zdaj moramo vse lepo v red spraviti, da se ples lahko tekoj začne, da le svatje pridejo.

Marjeta: Me dve z mamico preskrbive jedi.

Katarina: Res je tako, na svidenje.

Bertrand: Na svidenje, mamica!

Katarina (zaupno Bertrandu): Kaj ne, Marijana je dobro izbrala?

Bertrand: Bodite brez skerbi — temu sem jaz porok.

Rémy (zase): Lepa sreča je čaka, lepa!
(Glasno): Izvrstno je izbrala, zelo bo srečna, zelo.
(Vsi otidó v restavracijo, ostaneta sama.)

Tretji prizor.

Bertrand, Rémy.

Rémy: Zdaj si tedaj pod tisto zaželeno žensko oblastjo!

Bertrand: To je istina, a ne draži me žaljivimi šalami.

Rémy: Bog ne daj! Prijatelja žaliti, o tega pa ne! Saj sva vendar vedno skupaj tesarila!

Ženske imam sploh rad, a zakonskih pa kar ne morem. Oženiti se, to se pravi odpovedati se vsej svobodi, vsakemu veselju — vsemu, kar je na svetu prijetnega. Po mojej volji to ni, da tako neumnost storiš; hladnokrven opazujem tvojo ženitev. Kar pa se mene tiče, povem ti, da bi se še moj oče ne bil oženil, da sem jaz takrat živel.

Bertrand: Kaj pa bi bilo, ko bi se ne bil; en porednež bi bil manj na svetu. Kar pa se tiče mene, je vse drugače to; jaz ljubim Marijano —

Rémy: O kaj pa da!

Bertrand: Da da, ljubim jo, ljubim — pa prav pošteno jo ljubim. Poleg tega je pa še ona delavna, pridna, varčna —

Rémy: Pa ti nisi, če je ona.

Bertrand: To je pa res, da nisem.

Rémy: Res je, da ima tvoja nevesta tisoč pet sto frankov prihranjenih a vendar ne pojnim, kako ti je mogla tako neumna misel v glavo šiniti. Gotovo si bil trezen takrat.

Bertrand: Zakaj?

Rémy: Zato, ker si grozovito trapast, kedar si trezen. Vino te naredi družega človeka. Ono ti daje vse lastnosti, katerih ti manjka ako si trezen. — A zdaj si izgubljen.

Bertrand: Zakaj uže? Ako imam ženo, saj jo imam doma, in če bi mi kedaj ravno malo dolgčas bilo —

Berlinguet (se prikaže na balkonu restavracijnem v roci kozarec vina, v katero pomaka mlinec).

Rémy: Ali pa zelo —

Bertrand: Poiščem si lahko prijateljev; se ve da, samo včasih.

Rémy: Kaj pa, če je doma velikrat dolgčas?

Bertrand: Poiščem si velikrat prijateljev.

Rémy: Kaj pa, če je doma zmerom dolgčas.

Bertrand: Gre se k prijateljem vsak dan!

Rémy: Vsak dan! To mi je všeč. Dobro! Če imaš pa taka gesla, odvežem te greha ženitve. (Sune ga prijazno.) Se ve da ravnati se moraš po njih. Poslušaj besede nekega velicega filozofa, ki pravi: Bog je moža vstvaril, da se kratkočasi, ženo mu je pa dal, da ga razveseljuje, pa da mu je pokorna.

Bertrand: In kdo je ta velikli filozof?

Rémy: Jaz.

Bertrand: Strašno si moder. (Z desne od zunaj se sliši hrup.)

Berlinguet (na balkonu): Svatje, prijatelji, nevesta — vse gre, vse gre.

Bertrand: Moja žena! Dosti slabih besedi!
Naglo jej naproti (gre).

Marijana (pride in mu poda roko).

Četrty prizor.

Prejšnji, Marijana, svatje; Katarina, Marjeta, Berlinguet
in gostje iz restavracije jim nasproti.

Vsi: Živela nevesta! Živela nevesta!

Marijana: Lepa hvala, prijatelji! lepa hvala!
(Ko zagleda Katarino.) Ali ste vendar tukaj, pre-
ljuba mamica? Ah, naj vas prisrčno poljubim.
Gotovo ste zdaj prav zadovoljni, da je vaša Ma-
rijana srečna.

Katarina: Zadovoljna, ah da, (joka se)
tako zadovoljna, toliko da me veselje ne zaduši.
Lej, Marijana, solze se mi vtrinjajo.

Marijana: Solze! nikaar mamica, solze ne
smejo danes teči! Danes je prevesel dan, da bi
se jokali.

Katarina: Ah, ljubo dete, spominjam se
nekega enakega dneva; nemara da je uže jedno
in trideset let od takrat.

Marijana: A, takrat je bila možitev moje
uboge matere. Ah, tako so bili dobri, pa tako

nesrečni. A jaz ne bom nesrečna; (prime Bertranda za roke) glej ta-le mož je prav dober človek, ki me pristrčno ljubi — kaj ne? In ki bo tudi tebe ljubil. Kaj ne da, Bertrand?

Bertrand: Se ve da, saj jih uže zdaj.

Marijana: Tedaj pozabite, kar je minulo mamica! (Z veselim obrazom onim, ki so prišli iz gostilne.) Gotovo ste nas uže čakali, ljubi prijatelji? O dober dan, Grosmenu, mi smo pa čedalje debeleji!

Grosmenu: Žalibog!

Berlinguet: Na zdravje, Marijana.

Marijana (njemu: Mi smo pa še vedno tako grdi, kakor prej.

Rémy: Sluga, gospa Betrand.

Marijana (mrzlo): Dober dan, gospod Rémy. (Zatoči se, pa zapazi Marjeta.) Lejte, lejte, tukaj je pa Marjeta, ki me je vedno svarila: „Ne moži se, Marijanica, ne zaupaj nikomur, varuj se!“ No, kaj pa zdaj praviš, ko sem uže omožena.

Marjeta: Jaz? prav nič. Še tega bi bilo treba, da bi zdaj jaz kaj govorila. Dobro srečo ti želim.

Bertrand: Upam, da jo bo tudi našla.

Marijana: I jaz sem o tem do cela prepričana. Kaj pa nama hoče hudega biti? Mož mene ljubi, jaz pa njega. Nevošljive mi bodo,

pa bom uže pazila; prva, ki mi bo mir kalila, jo bo izkupila, da Bog pomagaj, jaz dobro zadevam. — Mož me tedaj ne skrbi, ljudje mi ga bodo uže pustili. Sicer pravijo, da rad v kozarec gleda, a on samo veselje ljubi, jaz pa je tudi ljubim. — Zdaj, se ve da, so se začeli drugi časi, zato sem prepričana, da bo moj mož vedno doma.

Bertrand: Vedno! Vedno!

Rémy (tiho Bertrandu): To boš imel prijetno življenje, sam si boš skuhal juhico pa popral jo boš tudi sam.

Bertrand: Rémy, ti si siten.

Rémy: Tudi prav, naj le bom. (Sliši se drdranje več voz; vsi se pomaknejo nazaj.)

Bertrand (stopi zopet spred in gleda na desno v sceno): Lej, lej, kaki vozovi so to! Same elegantne kočije. To so imenitni ljudje.

Marijana: Pa kako so lepo oblečeni. To je gotovo še kaka druga svatba.

Vsi: Svatba?

Katarina (ki je spredaj na levo ostala): Da, da, gospodična Zofija pl. Anglemont je bila tudi danes pri poroki.

Marijana (pride k njej): Gospodična Zofija?

Katarina: Barona Bussières-a je vzela, milijonarja.

Bertrand: Menda gredo sem.

Remy: Da, pa ne v gostilno.

Katarina: Kaj še. Bog ne daj. Tja-le (kaže plot) bodo šli, v grad gospodičninega očeta.

Marijana: Tukaj je torej stanovala gospodičina Zofija pl. Anglemont.

Katarina: Kako pa.

Berlinguet: Tiho! Pozor, nevesta!

Vsi (po tihem): Nevesta! Nevesta! (Odmaknejo se na levo in pozdravljajo prišle svate, ki idó skozi plotna vrata.)

Marijana (Katarini): Vidiš, da se ne motim. V taistej cerkvi je imela poroko, kakor jaz. Mi smo šli ven, oni pa noter.

Peti prizor.

Prejšnji, Zofija, gostje.

Zofija (obstane): Svatje — (Soprogu, ki jo pelje pod pazduho): Dovolj samo nekaj časa. (Stopi naprej k Marijani.) Gospa, v drugič se vidive danes.

Marijana: Da, milostna gospa.

Zofija: Taisti duhovnik naju je poročal.

Marijana: Ravno zdaj sem pravila to svojej starej materi.

Zofija (premišlja): Taisti dan — skoraj taisto uro — čudno! (Na glas): Kaj ne, da me počakate? pridem kmalu; jaz bi rada z vami govorila —

Marijana: Z menoj? Štela si bom v veliko čast.

Zofija: Tekoj bom zopet tukaj; torej potlej! (Vrne se k soprogu, oziraje se vedno na Marijano, ki se jej sè svojimi ljudmi priklanja; mej tem se izgubljajo drugi svatje.)

Šesti prizor.

Prejšnji razen Zofije in njenih gostov.

Bertrand (stopi naprej): To je pa vendar prečuden slučaj!

Marijana: To je torej gospodična Zofija pl. Angelmont o katerej mamica pravite, da se moži?

Katarina: Moži se, moži, barona Julija Bussières-a je vzela, mladega moža, ki je menda cel milijon podedoval.

Rémy: Presneto! Za tak lep denar omožiti se, to pa to, še jaz bi se makari dvakrat.

Marjeta: Da, ta bo gotovo zelo srečna.

Marijana: Jaz pa poznam nekoga, ki mu bo ta ženitev povzročila veliko žalost, da bo obupal.

Bertrand: Koga neki?

Vsi (vprek): Koga pa? Koga pa? (Vsi se vstopijo zvedavo okoli Marijane.)

Marijana: Lepega mladega moža, prijaznega in skromnega gospoda Theobalda barona pl. Bussières-a.

Katarina: Ali je to bratranec ženinov?

Rémy: Uže spet bratranec!

Marijana: Da, bratranec ženinov. Neko nedeljo v jutro — menda je uže tri leta tega, sem šla obiskat svojo mamico . . . Tako je bilo še zgodaj, da ni še nihče bil zbujen, kakor ptiči in pa ta mladi mož. Ker ni bil posebno prevzeten, je vselej malo pokramljal z menoj, kedar me je srečal. Tis o jutro pa mi ni dejal družega, nego: „Z Bogom†, Marijana, z Bogom“ pa se je naglo izgubil. Toda njegov glas je bil tako žalosten, njegovo lice tako blede, da sem tekla za njim, ter ga došla: „Moj Bog, gospod Theobald, kam pa tečete tako burno?“ „Kam tečem, ljuba Marijanica? V tuje kraje. Vse zapustim, kar mi je drago na sveti, za dolgo časa, ali brž ko ne za zmerom“. „Za zmerom? Vendar ne! Saj se vrnete, bom uže jaz Boga prosila“. — „Ne prosi ga za me,

Marijana, prosi ga za koga družega, prosi ga za njo . . .“ pa sem videla, kako se je ozrl na grajski vrt, ter na tihem vzdihnil ime „Zofija“. Debele solze vlile so se mu po licih; tako se mi je smilil, da sem tudi jaz začela jokati — a ko sem vzdignila glavo, ni ga bilo nikjer.

Katarina: Od takrat se tudi ni nič slišalo o njem.

Rémy (prav glasno): E kaj, vsak po svojem. Dosta je tega javkanja — kje je godba! (Neki sluga pride skozi vrtna vrata z 12 buteljami na deski.)

Sluga: To izročuje gospa barona Bussières-a nevesti in njenim prijateljem.

Bertrand (ogléduje butelje): Kako? To vse? dvanajst butelj?

Rémy (ravno tako): Pa vse imajo srebrne glave. Pravi šampanjec! Le sem! Učil te bom, kako se s takimi rečmi ravna.

Bertrand: Ne, zdaj ne, pozneje.

Rémy: Ali se uže zopet kujaš?

Bertrand: Jaz? Nikdar!

Marijana (slugi): Povejte vašej gospej, da se jej prisrčno zahvalujemo!

Rémy (ravno tako): Prijatelj, tu imate za pijačo. (Dà mu nekaj, sluga otide.)

Bertrand: Ti, Berlinguet . . . te-le gospodičine (kaže butelje) se morajo k onim-le tja postaviti. (Berlinguet je vzel uže poprej slugi desko iz rok, ter jo hoče nesti v gostilno.)

Rémy: Se ve da, pa jih bomo primerjali, še predno se ples začne. He, bratranec Berlinguet, kmalu bi te bil zgrešil. (Vzame mu buteljo ter se jej ceremonijozno priklanja.) Gospodična, ali bi vas smel prositi za prihodnji ples (Plesaje otide.)

Bertrand (gre za njim): He, Remy, počakaj — nikar ne pozabi, da sem tudi jaz za kaka dva plesa obljubljen. (Hoče tudi v gostilno, kamor gredo vsi. Marijana mu brani.)

Sedmi prizor.

Bertrand, Marijana.

Bertrand (gre z njo v sprednji del scene): Ali mi imaš kaj povedati, draga moja?

Marijana: Da, ljubi moj. Odkar sva poročena, je to prvi trenotek, da sva sama skupaj, zato ga hočem dobro porabiti.

Bertrand: Prav, prav. Pa pokramljajva malo. A prej se mi daj objeti. (Objame jo.) Na ta način ti bom lahko razložneje povedal, kaj mislim.

Marijana: Ali me ljubiš odkritosrčno?

Bertrand: Kako moreš o tem dvomiti?

Marijana: Prepričati se moram, sicer ne bom imela pokoja. Edina sreča, ki jo upam, je, da me ljubiš, dragi soprog. Ko sem te izvolila v zakon, dejali so mi vsi ljudje: „Marijana, ti ne delaš prav —“

Bertrand: To so bili sami klevetniki pa zavidljivci.

Marijana: Nikakor ne, moji, pa tudi tvoji prijatelji, ki naju oba dobro poznajo. Ti si delavna previdna ženska, govorili so mi, Bertrandu pa je bilo uže od nekedaj le veselje mar. Čas, ki ga ti pridno obračaš, bode on zapravljaj z vesellicami, denar, ki si ga ti s pridnostjo prihraniš, bode on zapijal.“

Bertrand: Nikdar ne, Marijana! Malovrednež sem uže bil, a zdaj je temu konec.

Marijana: Res je, da mi ni bilo mar to govorjenje. Rekla sem ti pošteno pa odkritosrčno. Bertrand, ali me ljubiš tako, da se odpoveš dosedanjemu življenju: Ti pa si mi odgovoril: Da.

Bertrand: Odgovoril sem ti še več. Rekel sem: Kako bi mogel kaj odreči takej ljubeznjivej ženi, ki si je izbrala za moža največjega malopridneža, kar jih je mej mnogobrojnimi tesarji na tesališči.

Marijana: Ko bi te pač prosila, da se odpovej slabej navadi, hudobnej družini? . . .

Bertrand: Prav rad; . . . slabej navadi?

Marijana: Saj veš, katerej . . .

Bertrand: Pijančevanju? Prisegam ti, da se bom. Le brez skrbi bodi, jaz vem, koliko ga nesem, in bom vselej za dva bokala prej nehal, kakor do zdaj.

Marijana: Kar pa se tiče slabe družine — ogibaj se Rémyja.

Bertrand: Rémyja? Ki se ga od devetnajstega do tridesetega leta nisem ogibal?

Marijana: Ravno zato. Le premisli, kako si živel teh enajst let, ko te je on zapeljeval — kajti ti imaš dobro srce —

Bertrand: Ne bom tajil, toda —

Marijana: Poslušaj me, soprog: Ta Rémy je tvoj hudobni duh. Skoraj te je uže pahnil v propad; jaz — ne zameri, da tako slutim — jaz imam tako misel, da naju bo še ta človek pogubil.

Bertrand: O Marijana, preljuba Marijana! Pomiri se, nikdar več ne pogledam tega človeka.

Marijana: Tako je prav. Lepa hvala, ljubi soprog!

Bertrand: Si-li zdaj zadovoljna?

Marijana: Zadovoljna in srečna! (Bertrand jo objame.) Tako naj vedno ostane.

Bertrand! Vedno.

Marijana (zagleda Zofijo, ki prihaja z vrta):

Ah, mlada nevesta! Bog ve, kaj bi mi rada?

Osmi prizor.

Prejšnja, Zofija, sluga, ki ostane zadej.

Zofija: Gotovo se vam čudno zdi, gospa, da sem zopet prišla z vami govorit.

Marijana: Da, milostna gospa; vi ste tako bogata in imenitna — mi pa —

Bertrand: Ubožci ravno nijsmo, a priprosti rokodelci.

Zofija (tihoma): Je-li to vaš soprog?

Marijana (tiho a samovestno): Da, milostna gospa! Kaj ne, lep mož je to?

Zofija: Res je, prav dober in pošten se mi zdi. (Glasno Bertrandu): Dovolite da vas nekaj prosim. Govorila bi rada z vašo soprogo —

Bertrand: Sami, kaj ne da? Ne bom vas motil. (Tiho Marijani): Jaz grem k svatom, na svidenje, Marijana! (Otide v gostilno.)

Marijana: Na svidenje! (Ko je otšel, Zofiji): Kaj želite, milostna gospa?

Zofija: Vam je ime Marijana, kaj ne da?

Marijana: Da, in od danes Marijana Bertrandova.

Zofija: Meni pa je ime Zofija. To vam le zato objavljam, da bodeve tekoj prijateljici, ki se pogovarjate odkritosrčno; kajti meni se zdi, da je to več nego navaden slučaj, da sve se ob kratu sešle v cerkvi v tako resen namen.

Marijana: Meni se tudi tako zdi, milostna gospa, in zelo ste me iznenadili —

Zofija: Da sem k vam došla. A glejte, to ni baronovka Bussières, ki z vami govori, nego Zofija, žena, ki vam je vedno pripravljena pomagati. Povejte mi, česa vam manjka, jaz sem bogata, (vzdihne) zelo bogata, in če vam je moja pomoč po volji, bodem vam zelo hvaležna.

Marijana: Zahvaljujem se vam, milostna gospa; a jaz zares ne vem, kaj bi prosila.

Zofija (se čudi): Ne veste? Kaj pa, ako vam dela zmanjka? — Če boste trpeli pomanjkanje —

Marijana: Skrbela sem uže za to — nahranila sem si tisoč pet sto frankov. Več nego deset let sem hranila!

Zofija: Deset let ste se trudili!

Marijana: Da, deset let, zato sem se tudi toliko pozneje omožila, kakor vi; do šestindvajsetega leta sem morala čakati. Revni ljudje moramo čakati, da pride priložnost.

Zofija: Kaj ne, potlej pa tudi volite tistega, ki ga ljubite?

Marijana: Ah, kaj pa da! vsaj kar se tiče mene — jaz svojega moža neizrečeno ljubim.

Zofija (bolestno): Ako tedaj v vaših srcih tli nežni občutek, nagnenje uže iz mladih let, ljubezen, ki ima osrečiti vašo bodočnost, potlej vas ne žrtvujejo uplivu bogastva? Ako prosite, naj se vam da oni, ki ga ljubite, ne vržejo vam onega v naročje, ki vas hoče kupiti?

Marijana: Ah, gospodična — ne, milostna gospa — vi ste ljubili gospoda Theobalda.

Zofija: Theobalda! Kako, vi to veste? — vi ste ga poznali? — Ti si ga poznala, Marijana! — O dosta, ni ene besede več: jaz sem poročena — Marijana, razumite, poročena sem!

Marijana (zase na stran): Uboga žena! tako mlada, lepa, bogata — pa sem jaz ubožna ženska stokrat srečnejša.

Zofija: Ker tedaj ne morem k vaši sreči nič pripomoči, vas čem zapustiti, še reči vam ne morem, da se v svojej nesreči obrnite do mene, kajti jutri grem na Laško, zdravje mojega moža zahteva, da odpotujeva. — Pa vsaj to-le — (potegne si prstan s prsta, ter ga da Marijani): ta-le prstan si vzemite v spomin, ter ga nosite. Kaj ne da ga boste, obljubite mi.

Marijana (ginjena): Obljubim vam. In če bi koga videla — če bi njega videla —?

Zofija: O nič, nič! Molčite za božjo voljo! — Z Bogom, z Bogom, Marijana — z Bogom! (Otide s slugo, ki gre za njo.)

Marijana: Z Bogom, milostna gospa! — Ah, pač zasluži boljšo osodo!

Deveti prizor.

Marijana, Berlinguet, gostje (ki prihajajo kričeči iz gostilne, pozneje Théobald).

Več gostov: Nevesta! Kje je nevesta?

Marijana: Tukaj sem, kaj hočete?

Berlinguet: V dvorani je vse pripravljeno, godci so prišli, ples se ima začeti.

Marijana: Dobro, tu sem?

Berlinguet: Marijana, ali smem prositi za prvi ples.

Marijana: Prav rada.

Théobald (nastopi zadej): Ne zamerite, prijatelj, vam je todi gotovo vse znano?

Berlinguet: Vi ste tujec, gotovo gost onih tam-le —

Marijana (ga zagleda): Koga vidim?

Théobald: Da, ne motim se, to je Marijana —

Marijana: Gospod Théobald, vi ste tukaj? — pa denes? —

Berlinguet: Aha, to je bratranec onega-le ženina, dober okus ima, v svatih hoče biti.

Théobald (Marijani): Da si ti to! Da tebe vidim prvo po svojem prihodu, kakor sem te videl zadnjo pri odhodu.

Marijana (zase): O moj Bog, morda pa ne ve!

Théobald (opazuje jo natančneje): Lej, lej, še le zdaj vidim — kaka obleka, venec in šopek, gotovo se možiš?

Marijana: Da, gospod Théobald, istina je to. Le glejte, če je človek kaka tri leta z doma, kakor vi, pa najde ko se vrne, marsikatero deklo omoženo. — Ali o svojej družini niste ničesa izvedeli?

Théobald: Uže celo leto nič; toliko deželá sem prehodil, da me pisma niso našla, akopram so se pošiljala za menoj.

Marijana: Torej nič ne veste? — Tudi nič ne slutite?

Théobald: S kakim glasom mi to praviš?

Marjeta: Da, kar vas ni bilo, se je tukaj marsikaj spremenilo.

Marijana (tihoma): Molči vendar.

Théobald: Uže vem: — vi menite smrt gospe Bussières-ove, naše tete, ki me je pri oporoki izpustila — kaj to dé!

Marijana: Je-li to vse, kar veste? Ah, gospod Théobald, zakaj ste bili tako dolgo z doma!

Théobald: Zakaj? Ker sem bil zaljubljen, Marijana —

Marijana: Pa ste zapustili svoje dekle?

Théobald: Ali sem mogel upati, da bom kedaj njen soprog, — ki nemam niti službe, niti premoženja? Samo zato sem šel z doma, da bi si kaj pridobil. Pridobil sem si, Marijana, več nego sem se nadejal, zdaj sem bogat človek in smem upati, da bo Zofija moja soproga!

Marijana (zase): Ubogi mož, kako sem žalostna njegovega veselja.

Berlinguet (ki je šel do plotu): Lejte-si no. Tu le notri se pa vse pod milim nebom razveseljuje. Tam-le stoji orkester; tako se drže, kakor bi hoteli po trati plesati. Kaj, ko bi si mi godbo v korist obrnili, in bi tukaj-le zunaj plesali?

Vsi: Da, da, prav govori prav!

Theobald: Gotovo je pri gospej pl. Anglemoit kaka veselica?

Marijana: Veselica? — Ne, a vendar da — danes je —

Théobald: Kaj si v taki zadregi, Marijana? — govori odkritosrčno — kaj pa je?

Marijana: Gospod Théobald, čujte —

Berlinguet (ki se je bil mej tem približal):

Moj Bog, da bi vi tega ne vedeli! Pojdite, pojdite, vaš bratranec Julij Bussières se ženi.

Théobald (se vstraši): Julij se ženi? Pa tukaj, v tej hiši?

Marijana: Ojačite se, Théobald, ojačite se!

Théobald: A s kom? S kom se ženi?

Berlinguet: O moj Bog, s kom se pa če ženiti z drugim nego sè Zofijo pl. Anglemont.

Théobald: Sè Zofijo? Oh nesreča! Izgubljen sem! (Drugi gostje gredo iz gostilne kričeči): Plesat! plesat!

Théobald (na desno spredaj): Akopram me mori boleost, enkrat jo moram še videti! (Otide na vrt.)

Grosmenu: Vsak k svojej plesalki!

Vsi možje: K plesalkam!

Marijana: Tekoj, tekoj, a kje je moj mož?

Berlinguet: Saj res, kje je pa Bertrand?

Vsi (kriče): Ženin! Ženin! Bertrand! Bertrand!

Deseti prizor.

Prejšnji, Bertrand, Rémy (iz gostilne; Bertrand je precej, Rémy pa zelo pijan).

Bertrand: Kaj je? Kaj pa? Kdo me pa kliče?

Marijana: Moj Bog! — kak vendar je!

Rémy (buteljo v enej roki, kozarec v drugej): Tu-le je; tu-le imate moža — saj vam ga ni nihče požrl, ne — vašega moža. (Se vsede k mizici na levo pri gestilni.)

Marijana: Ljubi soprog; povej mi — govori —

Bertrand (se malo opoteka): Zakaj so me pa klicali? Da bi tukaj ostal, — o saj ne bom ne! Rémy se napije pa pravi, da pojde v mesto, Rémy razumiš? Če pojde on, pojdem pa tudi jaz. —

Marijana (spredaj): Rémy, pa spet Rémy! Ali ne veš, kaj si prej obetal?

Bertrand (kakor prej): Meni na deželi ne dopade, pa je; grem raji v mesto! — Naprrrrej! — Slišiš žena! Naprrrrej! — v Parrriz!

Vsi (mu zapro pot): Kaj? — Kaj pa ples?

Bertrand (kakor prej): Do-Dobro! Bomo pa v mestu plesali.

Marijana (tiho, prime ga pod pazduho): Ljubi soprog! za božjo voljo, strezni se! Pomisli, da vsi gledajo na naju! Spomni se vendar, kaj si mi obetal, in kaj smem od tebe terjati . . .

Bertrand (burno): Terjati? Kaj? — Še eno tako besedo —! Kar hočem jaz, se mora zgoditi!

Marijana: Toda . . .

Bertrand (stiska jo za roke): Ali boš molčala ali ne! Mene moraš ubogati.

Rémy (napolni kozarec): Dobro! No saj bo.
— Tako je prav, dragi gojenec!

Marjana (bolestno vsklikne): O! (Bertrandu izpu-
stivšemu jo roko): Dobro, slušati te hočem — a
rotim te, le ne ropotaj mi nikar, saj te bom poslušala.

Bertrand: No, to se da poslušati. (Godba
na vrtu.)

Berlinguet (kaže proti plotu): Ali čujete
godbo onih-le bogatinov! Postavite se k plesu!

Vsi: Plesat! Plesat!

Grosmenu: Kaj pa vi, gospod Rémy, ali
nočete biti pri nas?

Rémy: Tam-le ne, hvala! (Kaže buteljo): A
tukaj vrtim uže tretjo.

Marjeta (potrka Bertrandu na rame): No, kaj
pa, ženin?

Bertrand (se ne premakne): Tukaj sem! O
ne bom se izgubil ne. (Pripravlja se, da bi z njo plesal.)

Marijana (spredaj zase): Ah, ko bi se bila
vendar prevarila!

Berlinguet (pozivlja jo): Marijana, če se ti
ljubi! (Vse stoji v vrstah za ples; tudi na vrtu se
vidijo gostje in godci; godba svira iznova.)

Rémy (z buteljo in kozarcem v roki, pije in pleše
okolo svoje mize, ter vpije): *Châîne anglaise!* — *en
avant deux!* Desno roko! — *La Poule!* — *Croisez!*
(Mej tem, ko to govori in pantomimizira, pade zagrinjalo.)

Drugo dejanje.

Scena: Borna soba: zadej na desno okno brez zaves z izgledom na cesto; zraven tega vrata, ki drže v drugo sobo; pri vratih komoda iz orehovega lesa, na njej šopek in venec ženitovanjski. Zadej na levo vhodna vrata, na levo v stran kamin, na katerem je majhno zrcalo. Pred kaminom majhna peč, pred pečjo mizica na njej plenice.

Prvi prizor.

Marijana, Marjeta.

Ko se vzdigne zastor, sedi Marijana speča pred mizo ter drži pletenino v rokah. Globoko sežgana sveča stoji pred njo; dani se; nekdo trka na vrata.

Marijana (vzbujaje se): Nekdo trka —! glej uže se dani! Gotovo pride soprog domu. (Odpre pa zagleda Marjeto.) Ah ni ga! — Motila sem se! — (Pobita): Dobro jutro, Marjeta!

Marjeta (s piskrom za oglje v roki, katerega postavi na tla): Bog daj, Marijana! Kako ti je kaj, draga moja?

Marijana: Hvala, hvala, dobro, prav dobro!

Marjeta: Dobro? Na obrazu se ti to ravno ne vidi; rudeče oči, zaspana . . . menda boš do osmih svetila. Gotovo si celo noč delala.

Marijana: Delala? Kaj pa misliš! Bog obvaruj! (Ugasne luč.) Ravno sem prižgala svečo, da bi šla zakurit.

Marjeta: Pa jo zopet ugasuješ, kaj ne, ker nemaš kaj žgati? Po oglja sem prišla, pavem da — —

Marijana: O nič ne dé, saj sem tako hotela iti k peku in k mlekarici; (dela se, kakor bi hotela iti) pa bojim se, da se bo ta čas otrok vzbudil . . .

Marjeta: Mlekarica ti ne bo več posojevala, pek tudi ne. Rekel mi je, da je tvoja deska uže polna.

Marijana (bolestno): Tako, to sta ti rekla? (Sili se): Ju bom pa plačala, pa bo vse dobro.

Marjeta: A s čim? Morda ti je sprog kaj denarja prinesel, ka-li? Ne mara, da ga je šel iskat, da ga celo noč ni bilo domu?

Marijana: Celu noč ga ni bilo domu? Kako moreš kaj tacega misliti? Še predno se je začelo daniti, je otšel na — na — delo.

Marjeta: Bertrand pa delo? Pojdi, pojdi, vém da je uže dolgo, kar je to besedo pozabil! — On le pije in se zabava, ti pa trpiš ter se jokaš; zapustil je tebe in dete tvoje —

Marijana (se sili): To ni res! Taki le ste vsi, ki ste mi branili, da naj ga ne vzamem, zdaj hočete vsi, da bi ne bili zastonj branili. Vsi

pravite, da je Bertrand najslabši mož in najslabši oče, da me je on neizrečeno onesrečil. A to ni res, veš, to ni res.

Marjeta: A zakaj si se tako spremenila? — Saj si bila vendar vedno živahna in vesela; zdaj pa —

Marijana: Kaj meniš, da se moram zmirom smijati, če hočem pokazati, da sem zadovoljna? Žena postane resnejša, ako je mati. Ti se ve da tega ne veš, ki še nisi nikdar nikogar ljubila!

Marjeta: Tedaj si srečna?

Marijana: Da, popolno.

Marjeta: Ali ti ni treba stradati?

Marijana: Stradati? Kaj si boš neki še domislila! No, da boš videla, da me ni treba tako milovati, in da je moj soprog dosta bolj pošten in delaven, kakor se govori — (gre h komodi, odpre zgornje shranišče, pa pokaže svoj denar, ki je zavezan v oglu neke rute): Poglej, daje mi dovolj denarja — no le poglej!

Marjeta (se čudi): Trideset frankov! A to je kaj družega!

Marijana: Ti gotovo nimaš toliko!

Marjeta: Ne zameri, imela sem te za ubožnejšo, kakor si. Mislila sem celo, da nemaš dosta dela, da bi bilo dobro, ko bi sprejela neko službo,

ki se ti ponuja; za šiviljo v nekej dobrej hiši. — Pa vidim, da sem se motila — molčive tedaj o tem. (Vzdigne pisker za oglje.)

Marijana: Kaj, službo? — A kje je ta?

Marjeta: Pri nekej imenitnej mladej gospej, ki je prišla ravno s potovanja a saj ti to ni nič mar; morala bi se tudi ločiti od svojega deteta.

Marijana: Od deteta se ločiti . . . no, kdo vé — zdravnik je uže tako rekel, da se bo treba — zaradi otrokovega zdravja. A, da bi soproga zapustila — Marjeta, to pa ne gré; on me ljubi še vedno — doma sem srečna, prav srečna, za to se nočem ločiti od njega.

Marjeta: Zdaj vidim, da sem se motila. Pa saj sem ti le dobro hotela, akopram tebi ni prav. Z Bogom, Marijana, z Bogom! (Otide.)

Marijana (jo spremlja): Z Bogom, Marjeta!

Drugi prizor.

Marijana (sama, jokaje se).

Marijana: Jaz pa srečna! — Da, ko bi se sreča dala kupiti s solzami — ah, koliko sem jih uže to leto pretočila! Marjeta me je milovala —

pa ona niti ne sluti; ah, ko bi vedela, kaj sem uže pretrpela pa kaj bom še morala! — Ko bi vedela, kako sem morala delati, koliko noči prečuti, koliko truda prenesti, da sem si to trohico denarja prihranila! (Usede se na desno na stol ter ogleduje denar.) Ah, rajše bi umrla, kakor pa od tega denarja kaj zapravila! Ah, — zadosti, da me soproog zapušča, kmalu bom ločena še od premilega deteta. K dojnici mora, dejal je zdravnik. Pomanjkanje in uboštvo — to dvoje mi je oslabilo moči, dete bi v meni ne našlo družega, nego bolezen in smrt. Zato sem si prihranila zaslužek celega meseca, zunaj toliko prebudenih noči. — Kaj me briga, da mi pek ne da kruha, da ima le dete kaj jesti! Zdaj moram shraniti zaklad, (zaveže denar v ruto, ter jo dene zopet v komodo) da ga Bertrand ne najde! (Bolestno): Ah, da bi me vsaj ljubil! (Gre k mizi pa začne šivati): Pa me le kolne in roti, kadar pride domov. Tresti se moram pred njim, kakor da sem jaz grešila. Ako otide, začne me tretji obup, ako pride, tresti se moram pred njim. Ah, kako je to življenje, kako je, preljubi moj Bog!

Tretji prizor.

Marijana, Rémy.

Rémy (vstopi, kakor bi Marijane ne videl): Dobro jutro, Bertrand!

Marijana: Gospod Rémy!

Rémy (zase): Oj joj! Sama ta godrnjalka je domá.

Marijana: Kaj pa želite?

Rémy: Nič, nič, z Bogom. (Hoče iti.)

Marijana (ga jezno drži): Ostanite, ostanite. Povedati vam čem vse, kar mislim, dobro, da sem vas dobila.

Rémy: Hvala! hvala, nočem nič, sem ravnokar zajutrkoval.

Marijana: Saj mi ne uidete ne, nič ne mislite.

Rémy: Saj sem tudi preveč ponosen, da bi vam uhajal.

Marijana: Vi ste vzrok, da je nesreča prišla v našo hišo; vi branite mojemu možu delati, vi ga silite, da hodi po krčmah; vi ste . . .

Rémy: To so same bedastoče; ko bi bilo to res, bi vaš mož ne bil za družega, nego za policijo, jaz pa, njegov prijatelj, ravno tako.

Marijana: Vi ste prijatelj?! kaj ne zato, ker mu odobrujete slabe navade in napake? zato, ker ga zapeljujete, da svoje dolžnosti črti; ker

ga vlečete v blato ter onečastujete. Ni čuda, da ste se hoteli izmuzniti — da, obup ojači včasih človeka neizrečeno, in če pomislim, da ste vi vzrok, da moža po cel teden ni domu in da morava jaz in otrok stradati, da, če pomislim vse to, pozabim da sem žena, in prav rada bi vam to plačala, kar moram jaz trpeti!

Rémy (se splazi mej tem do vrat): Ne dajte si delati nadleže! Prosim. Na svidenje, gospa; zdaj ne pridem prej, da bo Bertrand, moj prijatelj in gospodar te hiše, doma.

Marijana (žuga za njim): Jaz vam pa zapovedujem, da se nemate več prikazati, ste razumeli! zapodila vas bom, razumite, če še kedaj pridete . . .

Četrty prizor.

Prejšnja, Bertrand.

Bertrand (vstopa): Kaj pa je?

Marijana: Dragi soprog!

Bertrand: Jaz pravim, kaj je! (Marijani): Slišal sem, da si vpila — kaj je bilo?

Rémy: Nič, nič. Tvoja žena je sobo pometala, pa je mislila da sem smet, da me smé ven pomesti, — e, samo zmotila se je.

Bertrand: Tako? Ti češ izmetati moje prijatelje!

Marijana: Da, soprog, človek se tudi vsega naveliča, vse se začne upirati v njem; — jaz... jaz... (Začne se jokati.) Bog mi bodi priča, jaz ne morem živeti, če bo vedno tako.

Bertrand: Ta je pa lepa, ta, zdaj se pa še jokaj; še tega je treba!

Rémy: Z Bogom!

Bertrand: Kaj uže greš?

Rémy: Bojim se, da bi ne splaval; (tiho) pri Burdiževih je ženitovanje, samo to sem ti mislil povedati.

Bertrand (tudi tiho): Prav! za četrť ure bom pri vas; le reci, naj me počakajo.

Rémy: Vse se zgodi. Priporočam se, gospa. (Otide.)

Peti prizor.

Bertrand, Marijana.

Bertrand: Zdaj pa midva govoriva!

Marijana (sedi na desno pa skrbno gleda v drugo sobo): Rotim te, Bertrand, ne vpij, ne razsajaj —!

Bertrand: Kaj pa stokaš, če kak prijatelj pride? — Kaj zabavljaš čéz-me pred drugimi?

Marijana (milo): Morda ni prav, da sem se pred Rémyjem pritoževala — krivico sem ti storila! S časom bi se bila uže privadila tvoje jeze in tvojega pohajkovanja. Toda glej, uže tri dni te ni bilo domu.

Bertrand: No, kaj pa je to? . . .

Marijana (vstane): Mej tem pridejo briči, ki jim je najin gospodar to zapovedal, vzamejo vse, in jutri — morava iti od tod.

Bertrand: Bodeva pa šla. — Naprej.

Marijana: A lepo te prosim, kam pa?

Bertrand (se vsede na levo pred mizo): Moj Bog, kako si prokleto sitna!

Marijana: Da, ko bi ti hotel.

Bertrand (vzburjen tolče ob mizo): Dosta, mi je uže dosta! — jesti!

Marijana: Jesti? . . .

Bertrand: No, kaj se v tej hiši več ne jé?

Marijana: Ah!

Bertrand: Koliko ah-ov pa še?

Marijana: Saj menda veš, da si ves denar soboj vzal.

Bertrand: Denar, denar; kolikrat pa še denar! Ali čem denar kovati? Kaj meniš, da imam kak sold?

Marijana: Ko bi delal?

Bertrand: Aa, ko bi delal! tako. Da bi se cel dan trapil, to je lepa šala — sicer sem pozvedoval po delu, pa nisem nič dobil.

Marijana: Pa nisi prav iskal.

Bertrand: Tako; tega sem zopet jaz vzrok. Zdaj naj se pa kdo ženi, da bi takemu-le škratu v kremplje padel. O ti strašanski tepec ti (se vdari po glavi), ki si bil poprej tako srečen!

Marijana (z resignacijo): O dobrotljivi Bog, zapusti me, mož, če sem jaz vzrok tvoje nesreče!

Bertrand (mirnejši): Zapustil da bi te.

Marijana: Saj me tako več ne ljubiš; saj ti je največja sitnost, ako me moraš poslušati, kadar se jokam. Zapusti me torej.

Bertrand: Tebe zapustiti?

Marijana: Da, kajti na ta način bode nesrečen le eden izmej naju; pa je bolj prav, da sem jaz, ki sem uže tega vajena.

Bertrand (ginjen): Marijana!

Marijana: Samo ljubo dete mi pusti — nočem ti ga sicer unesti, pa je tako slabotno, da bi umrlo, ko bi se posebno ne skrbelo za-nje.

Bertrand (ginjen zase): Moje dete! — umreti!

Marijana: Kaj ne, da ga ne boš zapustil?

Bertrand (utira si solze): O molči, molči, Marijana; ne govori tako, da mi ne počí srce! Zdaj vidim, da sem ti bil krivičen —

Marijana (dobrotljivo): Ah, saj sem uže vse pozabila.

Bertrand (zase): Uboga soproga, kako je krotka pa dobrotljiva . . . (Marijani): Glej, zdaj čutim, kako hudoben sem bil proti tebi . . .

Marijana: Sprog!

Bertrand: Da hudoben, neizmerno hudoben.

Marijana (smehljaje se): O saj ni res.

Bertrand (vstaja): Da, ne moreš me ljubiti, kakor prej, kako sem te žalil in mučil! . . .

Marijana (prime ga za roke): Pa si oče mojega otroka!

Bertrand: Ah, ne govori mi o njem. Sram me je, da sem ga mogel kedaj pozabiti! To ni človeško! A vsega tega je kriv ta malovredni Rémy.

Marijana: Da, on je kriv! — Ti si slab, — pa mu privoliš vse. — Da ti je on dajal dobre svete, vem da bi ga bil ravno tako poslušal.

Bertrand: Res je, a ta slabost ni slabost, nego malopridnost; glej, jaz se ne morem voditi sam, tebe pa nisem poslušal. — A za naprej te bom!

Marijana: Boš me? — Sprog, ko bi ti vedel, kako mi tvoje besede srce hladé! Kako dolgo uže nijsi tako ljubo govoril z menoj! Kako me to veseli, kako me osrečuje! Ah — objemi me — ali me hočeš, sprog?

Bertrand (jo objame): Preljuba soproga!

Marijana: Zdaj, ko sva se sprijaznila, ne sme se zamuditi ni ena minuta. (Ogrne se z ruto.)

Bertrand: Iti češ? Kam pa?

Marijana: Na tesališče, da te spravim s tvojim gospodom; zanesti se smeš na-me.

Bertrand: Upaš?

Marijana: Gotovo . . . Pošten, častivreden mož je, vém, da se bova kmalu sporazumela, na svidenje, ljubi mož.

Bertrand: Na svidenje, preljuba soproga!
(Marijana otide.)

Šesti prizor.

Bertrand, kmalu potem **Rémy**.

Bertrand: Torej tako; sklenil sem, da čem postati iznova pošten človek pa priden delavec. Pojdem-li zdaj kam k zabavi, šel bom s pokojno, mirno vestjo, ter se bom zopet pokojen vrnil k soprogi. (Sede.) K soprogi —, da, saj je pa tudi prijetnejše pri njej, nego po tistih zatuhlih kletih, kjer je Rémy poveljnik vseh rudečonosih junakov. — A jaz ostanem doma, gledati čem svoje dete — moj Bog, uže tri dni

ga nisem videl — uboščeka; poljubiti ga hočem!
(Obrne se proti vratom, kjer leži dete; sliši Rémy ev glas.)

Rémy (po stopnicah): O, he! hoóp!

Bertrand (obstane): Kaj pa je?

Rémy (zunaj): O, he! Bertrand! Družba te čaka! He!

Bertrand: Aha, to je Rémy. Le kliči! Boš še čakal, predno pridem.

Rémy (pokuka skozi duri): Pst! pst!

Bertrand (se ne obrne): No? Kaj pa je?

Rémy: Gospe ni doma?

Bertrand: Ne, ni je. A kaj vprašuješ? Kaj pa češ? Kaj pa zahtevaš?

Rémy: Kako? Kaj zahtevam? — Če te smem videti in te imeti za tovariša.

Bertrand: Da, poglej me dobro, kajti takega me vidiš danes zadnjo pot.

Rémy: E, nika ne nori!

Bertrand: Kaj meniš, da ne bo res?

Rémy: Nemara da bo. Saj te žena nikamor ne pusti.

Bertrand: Žena?

Rémy: No, se ve da, žena, soproga, zapovedovalka, pred katero se moraš do tal priklanjati.

Bertrand: Priklanjati? To ni res! Prepričal si se lahko pred nekoliko minutami sam.

Rémy: Tako se vedete vsi zakonski pred drugimi ljudmi. Ako pa ste sami, potem pokorščine in uklanjanja ni ne konca ne kraja! — Pa saj je čisto naravno: ti si oženjen, pa si, jaz ti ne morem pomagati!

Bertrand: Ko bi hotel z doma, grem lahko! . . .

Rémy: Aha, pa nočeš . . .

Bertrand: Ne, nočem ne . . . ker . . .

Rémy: Bojiš se.

Bertrand: Bojim? jaz? . . . Rémy!

Rémy: Ker se ti je zapovedalo, da se ne ganeš z mesta.

Bertrand: To ni res! Pri mojej veri, da ni res! . . .

Rémy: A, morda, pa zato ne, ker je danes ná-te vrsta plačati. Saj menda še veš, da si obetal petnajst litrov vina.

Bertrand (v zadregi): Hudiča, to sem pa pozabil — opravičiti se pred temi zlodeji tako ne morem — pa je to tudi najboljša priložnost, da jim za zmerom hrbet pokažem. — Uže dobro, le pojdi, bom kmalu za taboj!

Rémy: Tako! to se da slišati.

Bertrand: A razumi me prav: jaz grem tja le zato, da izpolnim svojo obljubo, to hoče

čast. Storim li to, potem z Bogom Rémy in tovariši. (Tiplje si po žepih.) No, ta je pa lepa — niti enega solda nemam!

Rémy: Če ravno v žepu nemaš nič, — saj imaš vsakojako orodje, zastavi je, pa naj ti kdo posodi! — Moja teta . . .

Bertrand (jeclja): Meniš, da bi mi posodila?

Rémy: Gotovo. Le zastavi jej kaj.

Bertrand (na stran): Pa saj se to zgodi iz dobrega namena — da bi se jih odkrižal —! (Gre h komodi.) Ha, zdaj pa ključa ni!

Rémy: Bržkone ga je žena vzela.

Bertrand: Vraga —!

Rémy: Vidiš, da vse zapre in zapahne, — pa bo tebe tudi, to sem ti takoj povedal.

Bertrand: Jaz ti pa pokažem, da sem jaz gospodar v svojej hiši. Le poglej. (Odruga ključavnico zgornjega shranišča.)

Rémy: Dobro! — Kaj se neki skriva v tem zaporu?

Bertrand: Plenice — cunje! (Premeša vse, ruta z denarjem pade na tla.)

Rémy (ki je slišal žvenk): To perilo pa ne zvenči slabo.

Bertrand: Kaj, denar? To pa ni mogoče — da ima denar, pa vendar — —

Rémy: Daj sem, boš videl kako znam jaz razvozljati.

Bertrand (ga ne posluša): Še pred nekoliko minutami je javkala pred menoj.

Rémy: Ah, kakor da bi žene ne javkale zmerom!

Bertrand: Govorila je o bričih, o zarubljenji, jaz neumnež pa sem se začel jokati! Aha, tako-le ravnajo ženske z nami! Denar skrivajo, nam pa jokajo in stokajo! Ah, da me gre tako-le prevariti — to-le jej pa ne bo prav hodilo.

Rémy: Prav, prav!

Bertrand: O, ne bode se delala iz mene norca ne; — prvič se to-le konfiscira. (Vtakne denar v žep.)

Rémy: Se ve da, tega nam je treba! (Sluša.) Tiho! Zdi se mi, da ide, grom, brž kadi pod kap! (Pobere vse, kar je Bertrand zmetal na tla, dene v shranišče, ter je zapre.)

Sedmi prizor.

Prejšnja, Marijana.

Marijana (vstopi, odloži ruto, pa Rémyja ne vidi): Tukaj sem! Vse je v redu: le idi na te-sališče; tam te uže pričakujejo.

Bertrand: Pa me bodo dolgo čakali.

Marijana: Kaj misliš reči s tem?

Bertrand: S tem mislim reči, da me neki drugje pričakujejo.

Marijana: A jaz sem obetala tvojemu gospodu —

Bertrand: Jaz sem pa obetal nekomu družemu, pa to obljubo tudi izpolnim.

Marijana: Moj Bog, kako si se spremenil

Rémy (se pokaže): Da, napovedala sva se pri Burdiževih, iti morava tja, to terja čast.

Marijana: A, gospod Rémy... o zdaj razumem vse. Tvoje obljube, tvoji sklepi — vse je pozabljeno, ker je gospod Rémy zopet prišel.

Bertrand: Pa je tudi prav... kajti on je še prijatelj, pravi prijatelj, ki me ne prevarja. Rémy to je mož!

Marijana: Kaj pomenijo te besede?

Bertrand: Rémy nema nič tajnega, mi ne skriva ničesa... ni hinavec ni lažnjivec... ni!

Marijana: A s kakim obrazom mi to govoriš, soprog?

Bertrand: S poti! Rémy ni baba: on ne liže spredaj, da bi zadej praskal.

Marijana: A pojasni mi za božjo voljo...!

Bertrand: Tebi? To bi se mi zdelo! Idi, Rémy!

Rémy: Priporočam se, gospa!

Marijana (brani Bertrandu): Rotim te, soprog, ne odhajaj tako, ne zapuščaj me. Ako sem ti storila kako krivico, naj se ti vsaj opravičim. Povej soprog, s čim sem te žalila? —

Bertrand (obotavlja se): Poslušaj torej! ko . . .

Rémy (tiho Bertrandu): Prosi jo raji takoj, naj ti odpusti!

Bertrand (silno): Da, prav govoriš! . . . (Marijani): Ničesa ti nemam povedati! . . . (Rémyu): Idiva!

Rémy: Srečno sem ga izpeljal! Zmaga je moja!

Marijana (pridržuje Betranda): Je-li mogoče? Soprog!

Bertrand (sune jo nazaj): Pusti me! . . . Jaz nočem o tebi vedeti nič! (Burno otide.)

Osmi prizor.

Marijana (sama).

Marijana: Torej sem iznova zapuščena! Kako vesela in zadovoljna sem šla domov! Mislila sem sama pri sebi: Bertrand pojde zopet delat, njegov

in moj zaslužek bosta najinemu gospodinjstvu uže pomogla. Vsak teden ideva gledat svoje dete, kojemu ne bo nič manjkalo. — Ah, pa bile so le sanje, uboga Marijana — za te na svetu ni več sreče! Ne misli več na njo — molči ter odpovej se! — Saj mi je tako treba naj večje srčnosti, kajti še danes, to uro se moram ločiti od svojega deteta, — izročiti ga tujki, da se bo njej smehljaj, da bo njo božal. (Vzdihovaje): Gotovo bo kmalu prišla, pripraviti moram vse, najprej pa denar, (gre h komodi) denar za ono, ki mi vzame dete! Ah, kako rada bi plačala desetkrat več, samo da bi mi dete ostalo! (Vidi, da je ključavnica strta.) Moj Bog! odprto! ključavnica strta! vse razmetano! Kaj se je vendar tukaj godilo?! O moj Bog, bojim se pogledati dalje! — A, vendar ne, gotovo je Bertrand kaj iskal, perilo ali obleko . . . (išče) nič! . . . nič! . . . (Spremenjenim glasom) ne, strahu sem slepa . . . gotovo je tukaj, iskala nisem prav . . . vsaj jedva vidim, kaj delam! (Zopet išče.) Nič, nič! vzeto mi je vse . . . (Skoči k oknu.) Bertrand, Bertrand! Denar si vzal, ki bi imel rešiti najino dete! (Mrači se polagoma.) Otišel je! (Vsede se k oknu.) Nenam ga več zavetja — ni ga žarka upanja! — Moj Bog, kaj mi je začeti! . . . Dojnico, dojnico mora imeti, dejali so mi — sicer umrje! Ima-li umreti meni pred očmi! . . . (Vstane.)

O ne, ne! tega Bog ne pripusti! Bog ne zapusti matere, saj je ona edino zavetje svojega otroka! (Pade na kolena — potem navdušeno): Da, dobrotljivi Bog! tudi ljudje nesrečne matere ne zapusté. Saj je zavetje za sirote, katerih uboge matere ne morejo živiti . . . ali (groza jo pretresne) katerih nočejo. Tja — ne, nikedar ne! (Preneha. vstane.) Pa saj ni druge rešitve. Jaz nimam nič! Niti prodati nimam kaj! Tam bo saj živel. Nikdar več ga ne bom videla — a umrlo vendar ne bo! Mene bo umorila tuga, to čutim, — a dete moje bo živel! živel bo!

(Ogrne si ruto ter plane v stransko sobo, katere duri ostanejo odprte; mej tem, ko je scena prazna, sliši se Bertranda in Rémyja in druge tovariše mimo okna iti ter peti veselo pesem; potem tiho.)

Marijana (nastopi bleda in opotekajoča se, dete ima zavito v svojo ruto, da se ne more videti): Zdaj z Bogom! (Burno otide.)

Promena.

(Scena: Hospic za najdence v nekej ulici: visoko poslopje, ki zajemlje ves zadnji del odra! Velika srednja vrata, na desnej in levej vrat okno. Zraven oken po ena omarica, od katerih se leva da sukati; v njo se polagajo otroci: zraven potegljaj za zvonec. Kulise ob obeh straneh kot ogelnih hiš. Mej ogelno hišo in hospicem kamnita klop. — Noč je, oder razsvetljuje samo laterna nad durmi hospica.)

Deveti prizor.

Rémy, Bertrand prideta, ter pojeta konec pesmi iz preteklega prizora; Bertrand pijan.

Bertrand: Rémy, povej no, — kam pa še greva, a?

Rémy: Kaj to tebi mari?

Bertrand: Kaj to meni mari? — Jaz mi-slim, da mi noge smejo biti mari, a?

Rémy: Kaj si pa tako tiščal z menoj? Saj sem te silil, da me v krčmi počakaj.

Bertrand: V krčmi — jaz sam — nikoli ne! Pa saj tudi denarja nisem več imel, zato sem pa moral s teboj. — Take proklete pijače si mi dajal, da so mi glavo, in noge zmešale. Jaz ne morem več naprej, pa je.

Rémy: To se pa vsedi. Glej, tukaj-le je klop; vlez se in zaspi. Jaz imam zdaj tako opravek.

Bertrand: Kje pa sva, za zlodeja?

Rémy: Ali še tega ne razločiš? Pri najdenišči.

Bertrand: Aha, je uže res.

Rémy: O res, res! Tukaj nežne matere otroke vladnej skrbi prepuščajo.

Bertrand (se vleže na klopi): No, kaj pa to tebi mari, saj nemaš otrok, da bi jih prepuščal vladi.

Rémy: Nenam jih, pa . . .

Bertrand: Kaj torej češ njej . . . vladi?

Rémy: Nič. Saj sem ti uže povedal, da mi je nekdo naročil, naj pridem sem.

Bertrand: Kdo neki, ali vlada?

Rémy: Tiho bodi, pa počakaj me, da pridem. Le spi ta čas.

Bertrand: O prav rad, — samo s tem pogojem, da me pokličeš, kadar prideš . . . (Zaspi.)

Rémy (se mu približa): Tako, lahko noč! Še bolje tako! Druzega ne, kakor motil bi me. Prav ponosen gospod (Appiani nastopi na desnej, zaviti v plašč se plazi počasi naprej ter opazuje Remyja) tisti, ki ga pričakujem. Sicer ga poznam le iz pisem, a dal mi bo zaslužiti več, kakor pritešejo vsi tepci tesališča v enem mesecu. — Bog ve, kje se tako dolgo mudi?

Appiani (ga poteplja po rami): Tukaj je.

Deseti prizor.

Rémy, Appiani, pozneje Marljana.

Rémy (se če obrniti): A, vendar enkrat, gospod! . . .

Appiani (drži mu na vsaki rami eno roko): Zapovedujem ti, da me ne poglej.

Rémy (srdit): Kaj? Vi velite . . .?

Appiani (stoji za njim): Jaz velevam, ker plačam. Ako se podaš, dobiš obljubljeni znesek dvakrat. Ako se ne podaš, te ne rabim; dobim lahko družega.

Rémy: Če je temu tako, dobro, biti čem slep.

Appiani (ga izpušča): Ti se torej nadejaš, da dobiva tukaj, česar želiva?

Rémy: Porok sem vam.

Appiani: Toda brez ropota, brez sile!

Rémy: Brez vsega tega. Dvesto frankov za ženo, za-me pa —

Appiani: Štiristo frankov.

Rémy: Dobro. Kam pa naj prinesem tisto reč?

Appiani: Tukaj-le mi jo izročiš — pa dobiš takoj gotovo plačo. Potem otideš ti na pravo, jaz pa na levo.

Rémy: Prav; biti čem torej slep posredovatelj; a zakaj ne izvršite sami te reči?

Appiani: Morda bi naletel na kako mater, ki bi se ne hotela udati; pa tudi nočem, da bi me kdo spoznal.

Rémy: Kaj pa ako mene kdo spozna.

Appiani: Prava reč, saj ne veš, kdo sem jaz.

Rémy: Tako! — Ta reč mi ne gre v glavo.

Appiani: Saj ravno to hočem.

Rémy: No, tedaj vam je pa vse po všeči!

Tiho! (Gleda na levo.) Nekoga vidim; neko žensko. Skrijte se, pa meni prepustite ta opravke!

Appiani (se umakne): Na delo! podvizaj se!

Marijana (z leve z otrokom, z ruto pokritim):

Tukaj, tukaj ga moram oddati.

Rémy (spoznavši jo): Koga vidim?

Marijana (se ustraši): Ali ni nekdo govoril?

(Umakne se nazaj.)

Rémy (zase): Bržkone je šla za nama — za možem in za menoj, da bi plen dobila nazaj . . . ; ako me spozna, zastonj je moje počenjanje. (Pomakne se v zadnji del odra k Appianiju.)

Appiani: Kaj pa ta ženska?

Rémy: S to ni nič početi . . . a ostaniva vsak na enej strani ulice, in predno poteče ura, je vaša želja izpolnjena. (On otide na pravo, Appiani na levo.)

Enajsti prizor.

Marijana (sama).

Marijana (pristopi zopet po tihem, in nese svoje dete, ki se pa ne vidi): Nihče! — Nihče se ne vidi! Da tukaj je (oziraje se) — v tretjič sem tukaj, pa še nisem dosta srčna . . . Pa vendar mora biti, mora biti, če nočem, da bi mi dete poginilo gladú in pa mraza. Da bi mi dete umrlo pred očmi, moje ljubo dete, zaradi katerega sem pretočila toliko solz! Uže zdaj sem bila nesrečna, zdaj je mera tuge polna. Zapustiti lastno dete — ni li to zločin? Da, da zločin! — A kaj mi je družega storiti?! Saj nemam denarja, da bi kupila oglja, mu majhne ude pogrela, nemam denarja, da bi mu kupila mleka, — — nič nemam, nič . . . ubogi črviček, moram te zapustiti! — Ti me še ne moreš razumeti, mali ubožček, a Bog me razume namesto tebe . . .! On vidi moje solze, čuje mojo prisego, prisego, da čem le tebi živeti, da čem neutrudno delati, da te bom zopet dobila! . . . kajti . . . menda te mi bodo vendar dali nazaj . . . da! da! dali te mi bodo! Ko bi si tega ne bila v svesti, umreti bi hotela s teboj. Toda ne; tukaj notri so dobri ljudje, skrbeli bodo za-te, zelo bodo skrbeli; . . . shranili bodo znamenja, ki sem jih položila k tebi, ki te imajo

razločevati od družih otrok . . . (Pomišljuje.) Da, da, nič nisem pozabila! . . . (Otipava dete.) Moj Bog, vse mrzlo je uže; ali sem se obotavljala predolgo? . . . Ni drugače! z Bogom mi tedaj, ti moje vse! (Je poljubi.) Ne! ne! — ne z Bogom! samo „na svidanje“ ti rečem, srčice moje! Da te kmalu kmalu zopet vidim! (Ojači se, hiti proti hospicu, položi dete na levo omarico, potegne za zvonec, in ko se ta zasliši od znotraj, obrne se omarica, in dete se skrije na znotraj. Ta kraj scene mora se dobro razsvetliti z mesečno svitlobo.) O moj Bog! (Kriče): Ne, ne, nočem nič! Dajte mi dete nazaj! (V omotico pade na tla; v tem trenutji zbudi se njenim krikom Bertrand, ter se vzdigne.)

Dvanajsti prizor.

Bertrand, Marijana.

Bertrand: Kaj pa je? Rémy! Rémy! . . . Kam te je pa zlodej nesel? Neki krik sem slišal, ki me je tako zbôl v srce. E najbrž se mi je sanjalo! A kje Rémyja zlodej drži? (Vstane, ter se spotakne ob Marijanino telo.) Rémy! Rémy! — Kaj vruga je pa to-le tukaj? Ženska, omamljena ženska.

(Pripogne se ter jo ogleda.) Usmiljeni Bog, Marijana je. (Jo kliče): Marijana! Moja uboga Marijana! (Jo vzdigne.)

Marijana (se zave): Dete!... zapuščeno!... izgubljeno za-me . . .

Bertrand: Dete? . . . Kaj govori? Kako pride sem? ob tem času . . . pred to hišo? . . . Tresem se! . . . Marijana! govori, povej!

Marijana (ga strahoma pogleda): Ha! Bertrand! (Se mu iztrga.) Proč od mene, nesrečnež!

Bertrand (presunjen): Marijana, opiraj se na-me!

Marijana (slabim glasom): Na tebe? — proč, proč od mene!

Bertrand: A treseš se na vsem životu, ti si bolna . . .

Marijana (kakor prej): Kaj to tebi mari!

Bertrand (se trese): Povej mi vsaj, kaj tu delaš? — povej kje je — kje je najino dete?

Marijana: Najino dete! — Menda nisi več pijan, ker misliš na dete? (Prime ga pod pazduho, ter ga pelje do obračajoče se omarice.) Glej sem — tukaj le notri sem je déla!

Bertrand (potr): Usmiljeni Bog!

Marijana (vzdihovaje): Da, tu notri! Obsodila sem je, naj živi daleč od svoje matere v Boga imé.

Bertrand (v obupu): Moje dete! ubogo dete! Pa ti, ti si je tja dela?

Marijana: Da, jaz, jaz sem je déla! (V polnej bolesti): Pa saj ni res to, ti si je dél, čuješ, ti, ti! Kdo je v enem letu zapravlil, kar sem jaz v desetih letih prihranila? Ali sem jaz, govori! Kdo je v najino gospodinjstvo zanesel uboštvo in pomanjkanje? Morda jaz! govori! govori! Kdo je zadnje s potom napojene novce zapravlil ter ubogemu črvičku hrano ukradel? Morda jaz, govori, govori!

Bertrand: Da, prav govoriš, jaz sem zavržen, hudoben človek! . . . A storil bi bil vse, da bi se le dete ne bilo zavrglo! Zakaj mi nisi odkritosrčno povedala, da ti ne ostaja nič družega? da te morem rešiti le z delom in pridnostjo! Previdnost in srčnost gotovo pridete, kadar se ima lastno dete zapustiti!

Marijana (v obupu): Srčnost? da, jaz vem, kaj je srčnost, jaz je v svojej naj večji bedi nisem izgubila. Delo? delala sem noč in dan za svoje dete; in odkar je zdravnik dejal: „Če vaše dete ne dobi dojke, umrlo bo“, podvojila sem delo, hranila sem dan na dan več ko en mesec, da bi imela vsaj nekaj novcev za ozdravljenje svojega deteta. Ta prihranjeni denar sem zaklenila dobro, a čuj

tu se priplazi tat v mojo borno sobico, najde zaklad, ter mi ga ukrade . . . In ta tat si ti, soprog!

Bertrand: Da jaz, jaz nesrečnež sem tat!
— A zdaj čem vse zopet popraviti, idi z menoj!

Marijana (ga sune od sebe): S teboj? . . .
Nikdar!

Bertrand: Kako?

Marijana (kakor prej): Nikdar! ti pravim. Ne bližaj se mi; ne dotikaj se me; o uže če te vidim, se stresnem! Kaj ne, da se ti čudno zdi da tako govorim, ki prej nisem nikdar ni besedice izpregovorila? Prej sem trpela ko soproga, a zdaj trpim ko mati, in to trga vso vez mej nama . . . Proč od mene! jaz te nočem več poznati.

Bertrand (se solzi): Marijana, jaz se nočem, se tudi ne morem opravičiti . . . jaz nočem povedati, kaj se godi zdaj v mojem srci . . . pa tudi ne morem. A ker me pahaš od sebe . . . ker nočeš nič od mene vedeti . . . prosim te le še ene reči: povej mi, katero znamenje moram povedati, da dobim sina nazaj.

Marijana: Ne povem ti.

Bertrand: A zakaj ne?

Marijana: Zato ker nočem, da bi mu ti kedaj kazal ječo, proti katerej greš čisto naravnost.

Bertrand (razsrjen): Marijana, varuj se!

Marijana (se jokaje): O ubij me! Reši me iz uboštva, v katero si me pahnil.

Bertrand (ginjen): Ali te ne more nič ganiti.

Marijana: Nič! . . . ko bi imela umreti, bi molčala.

Bertrand (se joka): O to je žalostno, to je zlo od tebe Marijana! . . . hudobnež sem, a kaznovan sem dosta, zakaj me hočeš uničiti po polnem. (Prikaže se Appiani ogleduje ter posluša oba skrivaj; vstopi se potem pod laterno, izleče listnico; ter zapisuje to, kar navaja Marijana kot znamenje otrokovo.) A saj me nočeš, soproga, saj me ne moreš, gotovo me ne moreš! Zapusti me, preklinjaj me, a daj mi vsaj up, da te bom zopet našel, kadar ti bom mogel delom in trpljenjem dati nazaj tvoje preljubljeno dete.

Marijana: Dobro, tedaj ti čem povedati.

Bertrand: Hvala Bogu vendar . . .!

Marijana: A ne pozabi, da te le ž njim hočem videti!

Bertrand: Le ž njim, obetam ti.

Marijana (solzé se): Pridela sem listek . . . na katerega sem zapisala njegovo ime . . . Charles Bertrand.

Bertrand: Kaj še!

Marijana: Pod zglavje sem privezala svoj prstan . . .

Bertrand: Je-li to vse?

Marijana: Vse . . . Zdaj pa . . . z Bogom! (Otide na levo.)

Bertrand: Z Bogom. Marijana! — Ali ti ga prinesem. Ali pa toge umrem. (Otide zadej na desno.)

Appiani (stopi v spredišče, ter ponavlja kar je zapisal): Charles Bertrand — prstan . . . to mi je zadosta! (Koraka proti srednjim vratam hospica, potegne za zvonec, vrata se odpro ter pokažejo razsvitljen prostor; sluga sprejme prišleca, Appiani vstopi; in mej tem, ko se vrata hospica zapirajo, pade zagrinjalo.)

Tretje dejanje.

(Scena: bogato meblirani salon gospe pl. Anglemont; zadej velika vrata, na vsakej strani teh vrat majhne duri; na desno vrat okno, na levo oknu nasproti tajna vratica; geridon; na levo divan; fotélj v zadišči in pri oknu.)

Prvi prizor.

Viljem, Appiani, Karolina.

(Ko se zagrinjalo vzdiga, je še noč; Appiani se previdno priplazi skozi tajne durice, pogleduje okolo sebe; gre k velikim vratom, da bi videl, ima li kdo priti, potem k desnim vraticem. Pri levih vratih zapoje zvonec; dani se polagoma. Appiani nazaj mej tajne duri, dan je.)

Viljem (vstopi): Aha, enkrat se je pozvonilo . . . gospa hočejo hišino. Kmalu so se vzbudili gospa, to se jim pa mora pustiti; — pa saj ni čudo, vsaj je vsa nepokojna zaradi odhoda zdravnikovega! (Še enkrat se zvoní: Karolina burno vstopi.) Hitite, gospodična Karolina, gospa uže vdrugeč zvoné.

Karolina V drugič . . . o brž! (Hitro otide skozi leve duri.)

Viljem: Uboga gospa!... uže dva dni nobene vesti o zdravniku. (Zagleda Appianija, ki se je umaknil do tajnih duri.) Ah! moj Bog!...

Appiani: Tiho! Kaj pa češ?

Viljem: Ah, nisem mislil, da ste vi tukaj... Gotovo ste tako tiho prišli, da vas živa duša ni slišala. Ali naj milostni gospej poročim o prihodu gospoda zdravnika?

Appiani: Ne!... stopi sem ter odgovarjaj, a govori tiho: Kaj se je zgodilo tukaj, ko mene ni bilo?

Viljem: Milostna gospa, so vedno jokala... vedno prašala po svojem detetu, ki ima umreti, kakor pravijo..., ko bi jej mi ne bili branili, odšla bi bila ter vas iskala.

Appiani: To se je morda godilo prve dni; a pozneje?

Viljem: Pozneje so jo tolažila vaša pisma, katera je vsako jutro prejerala; zdaj pa je bila čisto burna, ker dva dni ni dobila nijednega lista od vas.

Appiani (hladno): Dobro.

Viljem: In če prav sklepam po njenem burnem zvonjenji, je danes zopet vsa nepokojna.

Appiani (hladno): Prav dobro!

Viljem: A gospod zdravnik prinašate gotovo dobre novice...?

Appiani (ošabno): Gospod Viljem!

Viljem (ukloni glavo, ponižno): Oprostite, gospod zdravnik, oprostite!

Appiani: Ali se sicer ni nič zgodilo? Ni bilo pohodov?

Viljem: Ne, gospod.

Appiani: Tudi pisem ne?

Viljem: Samo eno, od nekega gospoda Theobalda, zvedel sem to, ker sem jaz moral preskrbeti odgovor.

Appiani: Od Theobalda? (Na stran): Uže vem, kaj je bilo v listu; — čakal je, da bi pretekkel čas togovanja, ter prosi, da bi se smel zdaj tej vdovi predstaviti: pa je menda uže namenjeno temu človeku, da ne pride nikoli o pravem času.

Viljem: Ali mi še kaj zapovedujete?

Appiani: Da, ostani tukaj. (Viljem briše po hišno opravo itd. Appiani zase): Zdaj bo pa vojska — vojska mej nama, gospod Theobald! — Prav čudna vojska, kajti oba se nadejava ene iste pomoči — Zofije; Theobald kot gospe, jaz kot matere . . . Viljem!

Viljem (stopi bliže): Gospod zdravnik!

Appiani: Ko bi te gospa pl. Bussières utegnila kaj prašati, reci da me nijsi še nič videl, da še nisem prišel nazaj; — si li razumel?

Viljem: Dobro, gospod. (Appiani otide skozi desna vrata.)

Drugi prizor.

Viljem (sam).

Viljem: Da me nisi videl, — da še nisem prišel nazaj . . . O otroku, ki je na deželi pri dojki, ki ima zdaj zdaj umreti, ni nič govoril. Ta gospod Appiani noče, da bi ga kdo izpraševal, pa bi bil jaz vendar rad zvedel . . . Kako vrednost pa tudi ima to, če otrok ostane ali umre. Gospodu zdravniku, ki se ima oženiti z našo dobro gospo, je gotovo veliko mari, živi li dete ali ne. To se ve da; kajti ako umre, razdelilo se bode celo to ogromno imetje mej rodbino pokojnega barona Julija Bussières. Pa saj gotovo ne bo umrlo, saj so gospod doktor neizrečeno učeni.

Tretji prizor.

Zofija, Karolina, Viljem.

Zofija (stopi iz levih duri, h Karolini): No, dobro . . . če je ona žena nesrečna pa poštena . . .

Karolina: Milostna gospa, moja teta Marjeta je porok o njenej poštenosti.

Zofija: Torej naj pride, vzamem jo v službo.

Zofija (Odhajaje nazaj zapazi Viljema): Ni nič prišlo? — Nobene vesti o doktorju?

Viljem: Nič, milostna gospa . . . nič.

Zofija: Tedaj dobro. (Viljem otide skozi velika vrata.) Dva dni, dva dolga dni, pa nobene vesti o mojem otroku. (Vsede se na divan.) V zadnjem listu le nedoločne nadeje. (Pregleduje list, ki ga ima v roki.) „Vem, da ste zelo nepokojni, ker ste ločeni od njega, a prisegam vam, da mu ne manjka najmanje reči, vse, kar zamore naša umetelnost, vse bomo poskusili, samo da vam ostane dete“. Ah, da, da, upam, da ga bo rešil! A zakaj tako dolgo molči, zakaj mi dva cela dneva nič ne piše?

Viljem (vstopa ter oglašá): Gospod Theobald pl. Bussières.

Zofija: Theobald . . . (Vstaja): Dobro došel. (Viljem otide): Vedela sem, da pride . . . pričakovala sem ga . . . a vendar se vsa tresem. (Viljem pripelje Theobalda ter otide.)

Četrty prizor.

Zofija, Theobald.

Theobald (prime jo za roke): Zofija! draga Zofija! (Spusti jej spet roko.) Oprostite, milostna gospa.

Zofija (s prisiljenim pokojem): Kaj je treba oproščati, Theobald? Zakaj me ne bi smeli držati za roke? Niste li tovariš moje mladosti? (Za malo časa): Niste li bratranec mojega soproga?

Theobald: Vašega soproga!... Bog ga je poklical k sebi, in jaz mu odpuščam togo, ki mi jo je uzročil.

Zofija (kakor prej): Ako mislite ono dedščino, ono premoženje, ki ga je vaša teta tako nepriстойno določila samo njemu, vedite, da je imel na smrtni postelji misel —

Theobald: Ah, molčite, molčite o tem! Zofija, vi dobro veste, da me ni izguba tega imetja tirala do obupa; imetje! Kaj mi je bilo imetje mari! Rad bi bratrancu dal še to, kar sem si sam pridobil z neizrečenim trudom, samo da bi mi bil pustil edino dragotino, ki jo je ugrabil mojemu srcu! — Zofija, vi razumite kaj govorim. Ne, da bi vas nadlegoval zaradi denarstvenih zadev, pisal sem vam včeraj; le hotel sem z vami govovoriti. — Zofija, tista ljubezen, ki sem

jo od mladih dnij čutil do vas, vgasnila ni v solzah, nego rastla v obupu in bolesti, — in danes, ko je pretekel čas togovanja, imate mi odločiti osodo, danes polagam svoje življenje v vaše roke.

Zofija: Tudi meni je bolj prav, da govorim lahko osobno z vami . . . da vam lajšam lahko osobno vašo boleost . . . da vam vdihujem osobno novo srčnost.

Theobald: Srčnost? — Upal sem, da mi po tako dolgem trpljenji ne bo pričakovati nove nesreče! . . .

Zofija: Theobald, za nekatera srca imajo nebesa tukaj doli le trde skušnje! — Theobald, ne govorite dalje o ljubezni! . . . kajti jaz nisem več v svojej oblasti! (Sede.)

Theobald (stoji jej na strani): Veliki Bog! to ni mogoče! Ne, to ni mogoče!

Zofija (roko na srcu): Preljubi prijatelj . . . jaz čutim vaše bolečine, ter vas neizrečeno milujem.

Theobald (bolestno očitljivo): Vi me milujete? Vi?

Zofija: Da, milujem vas, Theobald, in vi ste krivični, da me gledate s tako očitljivimi očmi. Vi trpite! . . . o pogledjte me; vam li te objokane oči in bleda lica ne kažejo, koliko sem trpela?

Theobald: Vi, Zofija! Vi, milostna gospa!

Zofija: Rešilo?

Theobald (opazuje skrbno Appianija): Gotovo je to oni, gotovo je!

Zofija: Pravite, da se je dete rešilo?

Appiani: Da; da vas pa o tem bolj prepričam, — dete je blizu vas, tukaj.

Zofija: Tukaj! . . . ali pojdite, gospod, pojdite! (Hiti v duri, ki jih je Appiani pokazal, Appiani če za njo. — Zofija otide.)

Theobald: Samo za trenotek, gospod.

Appiani (obstane): Kaj želite, gospod?

Theobald: Ali me ne poznate?

Appiani (zatajuje osupnenost): Vi ste, bi dejal jaz, kak prijatelj, kak sorodnik gospe baronovke.

Theobald: Gospod, upam da vam moj obraz ni neznan, akopram imena ne veste. Ali ne veste, da sva se seznanila v Ferari.

Appiani: V Ferari? (Srčno): Jaz se ne spominjam . . .

Theobald: Ker se nočete.

Appiani: Mogoče, da se ne spominjam takega zlaganega znanja, a gotovo je, da se vi ne spominjate, kaj ste v tej hiši!

Theobald: Kaj hočete s tem reči?

Appiani: Da ljubite gospo pl. Bussières, pa da vam je taista gospa pred nekaterimi trenotki rekla, da je izvolila uže družega . . .

Theobald: Ah, ali uže veste, da mi je to rekla?

Appiani (hinavsko): Da, prav slučajno . . . bil sem tu-le notri ter sem varoval njeno dragotino — njeno deto . . . a ko je ravno o meni govorila tako ljubeznjivo, tako dobro . . . vendar nisem mogel pokazati se.

Theobald: To čete reči, da ste poslušali?

Appiani (srdit): Gospod! (Takož zopet miren.)
 Gospod pl. Bussières, najčistejša ljubezen je razžaljiva za ženo, ki se je obljubila uže drugemu. Navzočnost nesrečnega ljubitelja je za tega drugega čestokrat bolestna. Upam, da vaša modrost in izkušnost to razvidi . . . da bi svojega tekmeča z opravljanjem in sumničenjem izpodrivali, to bi od vas ne bilo niti lepo niti častno . . . nadejam se, da kaj takega tudi niste zmožni. (Prikloni se mu ter otide.)

Šesti prizor.

Theobald potem Marijana.

Theobald: Taka smelost, da bi kmalu znorel! . . . pa vendar ni vedel, kaj bi počel, ko me je pogledal; . . . ni ga dvoma, gotovo je on; on je, pa je! — A kako bi mu potegnil krinko raz obraz?

Viljem (privede Marijano): Počakajte tukaj; oglasil vas bom milostnej gospej.

Theobald: Smem-li pustiti Zofijo v rokah takega človeka? — Ne, nikdar ne — to ni mogoče!

Marijana (ozre se): Ta glas . . .

Theobald: Da, zapustil bom to hišo, gospodine Appiani, a le zato, da najdem sredstvo, da vas iz nje preženem. (Urno otide.)

Marijana (postopi proti njemu): Gospod Theobald. Ni me spoznal . . . ah, revščina nas spreminja hitro! . . . Odkar sem sama, prosila sem Marjeto, naj me pelje v hišo, kjer mi je dobila službo . . . (Gleda okoli sebe.) Kako je vse lepo tukaj — kako bogato in krasno! Tisti, ki v tej hiši stanujejo so gotovo neizmerno bogati in srečni! . . . Če jih le ne bo strašila moja revščina, — bogatini ne vidijo radi solz ubožnih! . . . smehljati se boš morala, uboga Marijana . . .

Sedmi prizor.

Marijana, Zofija.

Zofija: Videla sem ga zopét, poljubila sem ga! Ah, kako sem srečna, — nezmerno sem srečna! (Zapazi Marijano.) Ah gotovo ste vi tista žena, ki ima priti k meni služiti? Stopite bližje — stopite.

Marijana: Da, milostna gospa, prišla sem, da bi . . . (Jo opazuje.) Ne, ne motim se . . . gospodična Zofija . . . gospa pl. Bussières.

Zofija: Ali me poznate? . . . A, spominjam se . . . kaj ne, da ste bili ravno tisti dan pri poroki, kakor jaz?

Marijana: Da, leto je od tega.

Zofija: Marijana! (Ogleduje njeno obleko.) Uboga Marijana.

Marijana: Da, pač uboga Marijana. Vi ogledujete mojo obleko? a kaj me boste zato milovali! . . . to je ubožnost — za ubožnost se ne brigam dosti.

Zofija: Zakaj me niste poiskali? Zakaj se daste po drugih priporočiti? . . . Kako bi bila vesela, da bi vam bila mogla pomagati!

Marijana: Mislila sem, da ste daleč od tu . . . O sicer bi bila prišla . . . pred vami bi se ne bila sramovala!

Zofija: Tako bi bilo prav!

Marijana! Gotovo je Bog slišal, kar sem za vas molila . . . vi ste srečni; kaj ne da?

Zofija (povesi oči): Srečna!? . . . Srečna, a srečna samo kot mati.

Marijana: Kako samo kot mati? Saj to je dosta za celo življenje! . . . (Solze se jej ulijo.)

Zofija (zase): Kako bolesten je njen glas!
(Glasno): Kaj pa se vam je zgodilo, Marijana? —

Marijana: Izgubila sem svojega sina.

Zofija: Sina ste izgubili? Je-li mrtev?

Marijana: O ne, ne . . . drug — drugje je! A ne morem vam povedati, vi bi me ne razumeli. Vi ste srečni, ter si ne morete misliti, kam more ubožnost pripraviti človeka . . .

Zofija: Govorite, govorite, lepo vas prosim!

Marijana: Vi veste, da je v mestu neka prostorna hiša, ki je pa vendar vedno polna — neka hiša, kamor hudobne matere devajo svoje otroke . . . O! jaz nisem tako hudobna mati; a vendar . . .!

Zofija: O nesrečnica!

Marijana (v obupu): Ne, nisem ga jaz pahnila tje, milostna gospa . . . ubožnost je storila to . . . ali me razumite? — sama ubožnost.

Zofija: Ubožnost! uboga žena! uboga Marijana! Mati, katera je izgubila dete — ah to je grozovita!

Marijana: Da, da, grozovito, kaj ne da?

Zofija: Prinesti se mora od tam, še danes, to uro, ta trenotek . . .

Marijana: Prinesti? . . . a kako? . . . jaz ne morem, jaz nimam nič, nič . . .

Zofija: Ali mislite, da bi vas jaz mogla zapustiti?

Marijana: Ah, milostna gospa!

Zofija (jemplje denar iz kasete): Tu, nate, dajte, kar terjajo!... če ni dosta... hvala Bogu, jaz sem bogata!...

Marijana: Svoje dete zopet videti! je kmalu objeti, tekoj objeti — pa sem mislila, da ga ne bom nikdar več videla...!

Zofija: Prinesite ga sem, k mojemu; skupaj se imata izgojevati!

Marijana: Hvala! hvala, milostna gospa!... Glejte... tako malo sem sreče vajena... da se mi v glavi vrti; da mi manjka besed. Jaz ne vem — tudi ne morem povedati, kaj čutim! (Občutno.) Da, zato naji je Bog peljal v taisto cerkev... da mi dobite zdaj vi dete nazaj!... Druzega nemam, ko življenje, a verjemite mi, milostna gospa, pristrčno rada bi je žrtvovala za vas! (Otide.)

Osmi prizor.

Zofija, Appiani.

Zofija: Uboga mati! Slavljeno bodi nebo, ki jo je meni poslalo.

Appiani (z Viljemom in Karolino ki neseta krasno zibelj): Postavita zibelj proti oknu, skozi katero se vidi v vrt. (Postavita jo, a ipak tako, da njena strešica gleda proti gledalcu. Potem otide Viljem skozi velike duri, hišina pa na desno.)

Zofija (gre proti Appianiju): Zmerom se trudite z nami, gospod doktor!

Appiani: Ker je treba še vedno največjega truda.

Zofija (se bliža zibelji): Ubogi angeljček, koliko je uže trpel!

Appiani: Res je, milostna gospa . . . vprvič ga je napadla strašna mrzlica, katera ga je jako ujedala . . .

Zofija: Moj Bog!

Appiani: Potem je bil tako slab . . . da bi vi mislili, da imate mrliča pred soboj.

Zofija: O, hvala Bogu, da ga nisem videla!

Appiani: Končno pride zadnja kriza, najstrašnejša, in naj bolj nevarna izmej vseh . . . blede lica postala so na mah rudeča: v otrpnele temne oči prišel mu je grozen ogenj, sukal jih je kakor da bi vas iskal; mali slabotni udje stresli so se v strašnej bolečini, usta je odprl, kakor bi hotel poklicati svojo mater! . . .

Zofija (prestrašena): O gospod! gospod!

Appiani: A rešil sem ga, jaz sem ga rešil!
Vidite ga, kako se vam smehlja.

Zofija: Da, rešili ste ga, vi ste ga rešili! . . .
Izpolniti čem svojo prisego . . . prisegam vam še
enkrat. (Podaja mu roko.)

Appiani: Ta prisega . . . akopram je veselje
in sreča mojega življenja, nikdar bi vas ne bil
spomnil na-njo! A pričakoval sem, da jo boste
sami ponovili radovoljno . . . pričakoval sem jo
strahom . . .

Zofija: Ali morete dvomiti nad mojo zve-
stobo, gospod doktor?

Appiani: Ne! . . . a jaz poznam sam sebe,
milostna gospa . . . jaz vem, kako malo sem
vreden . . . bal sem se, da bode kdo tekmal z
menoj.

Zofija: Rešili ste mi dete . . . zato ste prvi
najdražji mi snubač . . . Kadar se vam bo zdel
čas pripraven . . . kadar boste določili čas po-
roke, spominjajte me na prisego . . . postati čem
vaša soproga.

Appiani: Potlej bo moja sreča popolna,
in celo življenje vam bom zato hvaležen!

Deveti prizor.

Prejšnja, Marijana.

Marijana (vsa obupna): Ukraden! ugrabljen!

Appiani: Kaj je to?

Zofija: Kaj vam pa je, Marijana?

Marijana: Kaj mi je? Niste li čuli?

Ukraden mi je! ugrabljen mi je!

Zofija: Kdo pa?

Marijana: Kdo? otrok!

Appiani (na stran): Kdo je ta ženska?

Kaj hoče?

Zofija: A razložite mi, Marijana!

Marijana: Kaj vam naj razložim? Ukraden mi je, to je vse!

Appiani: A kje? Morda doma?

Marijana: Ne, gospod, ne. O kdo bi ga bil mogel doma? Saj sem ga vedno čuvala! A ubožnost me je silila, da sem ga morala dati iz svojega naročja v tujo hišo!

Appiani: V tujo hišo?!

Marijana: A po dobroti milostne gospe imela bi ga zopet dobiti. Tekla sem v najdenišnico, vprašala sem po svojem otroku, . . . povedalo se mi je, da je prišel neki gospod, — bogat gospod, kajti pustil je v hospitalu veliko denarja, —

navedel je vsa znamenja, ki sem jih dela k otroku: ime, prstan, vse, vse je navedel — ter potem — vzal — dete!

Appiani (na stran): Ona da je njegova mati!

Marijana: To se mi je zdelo nemogoče; . . . take nenaravne reči nisem hotela verjeti . . . ostala sem, akopram so me odpravljali . . . hotela sem videti vse one uboge, zapuščene stvarice, da bi se prepričala v svojej nesreči . . . a ni ga bilo vmes, . . . ni ga bilo, milostna gospa! . . . Tu — zmešalo se mi je v glavi; kako sem otšla, kako sem prišla, kako še živim, tega ne vem, tega ne razumem. Nič več — (pade v omotico; Appiani in Zofija jo neseta na divan. Prenehljaj.)

Zofija: A gospod doktor, je li mogoče, da se zgodi kaj takega?

Appiani (Marijani): Saj ga boste zopet dobili, ljuba ženska . . . gotovo ga boste dobili! . . . gotovo!

Marijana: Ah, kaj morem jaz storiti za-nj, ki sem uboga žena . . . brez pomoči . . . brez podpore . . . me bo-li kdo poslušal?

Zofija: Jaz sem vam vedna pomoč, Marijana, jaz imam visoke, mogočne prijatelje, gotovo ga bodeve našli . . . zaupajte mi!

Marijana (se joka): Ah, kaj ne da mi boste pomagali? Usmiljeni in milostni boste ubogej

siroti. Da, zdaj, zdaj sem še le pomilovanja vredna . . . kajti zdaj ne morem nič, ne vem nič . . . ah, imejte usmiljenje z nesrečno materjo.

Zofija: Obetam vam to! prisegam vam! Ali morebiti ne čutim sama vse vaše bolečine? . . . nisem-li tudi jaz mati? (Kaže na zibelj.)

Marijana: Da, da, res je! To je vaše dete; imelo bo v bodoče dva služabnika, ki mu bosta udana z največjo zvestobo, namreč mene in mojega sina — le tebi bodeva živela (stopa proti zibelji) ljubeznjivo dete, ako naju bo rešila tvoja mati . . . (Hoče se bližati otroku.)

Appiani (pred njo stopi): Prosim, ženska!

Zofija (ovira Appianija): Pustite jo, gospod, pustite jo.

Marijana: Da, ljubo dete, ne bova te zapustila, ako naju bo rešila tvoja mati . . . Midva . . . (opazuje dete) midva . . . (Strašno vsklikne): Ah!

Zofija: Kaj vam pa je, Marijana?

Marijana: Usmiljeni Bog . . . to je . . . da . . . to je . . .

Zofija: Kaj pa?

Appiani (na strani): Kako je pomagati? (Urno se osrči): Da! Tako! (Srpo gledaje pozvoni.)

Zofija (Appijaniju): Kaj pravi?

Marijana (plane v spredišče): Jaz pravim, da je to dete moje... da se je meni ukradlo...! (Več slug prihaja.)

Zofija: Gospod doktor...

Appiani (samovlastno stopi mej obe): Jaz pa pravim, da je ta ženska blazna! (Pomiga slugom, ki obstopijo Marijano.)

Marijana (roko na čelu): Blazna — jaz blazna!?

Zofija: Blazna! (Teče k zibelji, vstopi se k njej, kakor, da bi hotela varovati dete. Zagrinjalo pade.)

Četrto dejanje.

(Scena: Govorilnica v bolnišnici s srednjimi in stranskimi vrati, srednja so odprta, skozi nja se vidi na vrt. Spredaj miza za pisanje z vsemi potrebnimi pripravami in z majhnim zvoncem; dva stola z naslanjali.)

Prvi prizor.

Appiani, bolniški strežaj (vstopita skozi srednja vrata).

Appiani: Vi pravite, da je Marijana...

Strežaj: Celo noč se je branila ter vedno vpila, da nij blazna.

Appiani: Ali ne ravnaajo vsi norci tako? Ka-li?

Strežaj: O nikakor ne, gospod.

Appiani: A vendar večina . . . Sploh je pa dosta dokazano, da je blazna. Sprevidel sem to jaz, kakor tudi ravnatelj tega zavoda.

Strežaj: Meni je gospod ravnatelj naročil, naj mu poročim, kake simptome bom na njej opazil.

Appiani: Vam, gospod, je naročil? torej je vam izročena? — Meni je veliko na tem, da se ta nesrečnica ozdravi, in zelo vam bom hvaležen za skrb, ki jej jo boste izkazali.

Strežaj: Vi ste predobri!

Appiani: Sploh pa mislim, da se sporazumevava o njenej bolezni in simptomih, ki ste jih zapazili vi, so čisto soglasni z onimi, ki sem jih jaz videl pri njej.

Strežaj: Nekaki notranji nepokoje jo tare.

Appiani: Prav . . . Vidim, da vam morem popolnoma zaupati . . . po nesreči je uboga žena blazna, jako blazna, gotovo bomo morali imeti dosti potrpežljivosti . . . Vzemite to-le, prosim! Vzemite! (Daje mu denarja.)

Strežaj: Tako veliko darilo . . .

Appiani: Saj sem vam uže dejal, da se za Marijano jako interesujem. Le vzemite, ljubi prijatelj, ter ne pozabite ničesar, kar sva opazila.

Strežaj: Bodite brez skrbi, gospod.

Appiani: Bodite tako dobri, pa povejte gospodu doktorju ravnatelju, da bi jaz rad z njim govoril.

Strežaj: Dobro, gospod! (Otide skozi srednja vrata, kjer ga Rémy sreča; ta ga nekaj praša, strežaj kaže Appianija.)

Drugi prizor.

Appiani, potem Rémy (ki ostane zadej).

Appiani: Vse mi gre bolje, nego sem mislil; besedi „blazna je“ imate biti povod moje sreče. — Da, blazna je, tako bo govoril kmalu ves svet, kajti jaz bom pri drugej preiskavi zdravnikovej navzoč! . . . Res, dobra ženitev to, ali veliko me bo stala. Boj s Theobaldom, nevarnosti in zapreke . . .

Rémy (stopi spredaj ter ga moti): Tisoč pet sto frankov, ki jih morate plačati meni.

Appiani: Kaj? kaj terjate od mene?

Rémy: Petnajst sto frankov, z eno besedo.

Appiani (ga spozna): Kako? On je? (Glasno): Kdo ste, jaz vas ne poznam?

Rémy: Kdo sem? Karte sicer nimam pri sebi, pa vam bom uže omajal spomin: Izvedeti imate moje krstno ime, moj priimek, in moje lastnosti.

Appiani: Kaj to vse meni mari.

Rémy: O mari vam je, mari! (Postavi se predenj v pozituro.) Peter, Anton, Nikolaj Rémy... to so moja imena: kar se pa tiče lastnosti, trajalo bi to delj časa, kajti imam jih prav veliko.

Appiani: S poti! povejte brž, potem se poberite, jaz imam opravke!

Rémy (spremeni glas): Tako? ... Tedaj bom opravil brž: jaz sem tisti človek, ki ste ga pri ropanji nekega otroka rabili. Pogodila sva se prav pošteno, potem ste opravili vi svojo reč sami, ter mi tako grižljaj potegnili iz rok ... Zaradi tega terjam od vas tisoč pet sto frankov.

Appiani (zaničljivo): Je-li to vse, kar ste mi imeli povedati?

Rémy: Nekako zlo vse ...

Appiani: Tedaj glejte, da se izgubite.

Rémy: Izgubite? Dobro! Se bom pa izgubil no, pa se bom zopet našel pri gospodu Theobaldu in pri baronici Bussières.

Appiani (se vstraši): Pl. Bussières? Ti torej veš . . .

Rémy: Vse . . . da ste jej podtaknili Marjanino dete, da bi se na ta način bogato oženili . . . Pa v tem trenutku, ko se vam izteka vse po sreči, ko je ta lepa reč uže pri kraji, pomišljate se zaradi tisoč pet sto umazanih frankov . . . O to je pa res grdo in umazano od vas!

Appiani: Bolj tiho, bolj tiho! nesrečni človek.

Rémy: Aha, ste mislili, da boste opravili brez mene, o pa ne bo ne, ko sem prišel na sled po tem, kar sem zvedel o malem Bertrandu, zabliskalo se mi je v možjanih in mislil sem sam pri sebi: Stoj Rémy, ogoljufati te hoté za tisoč pet sto frankov a to ti mora donesti štiri tisoč frankov, jaz čem svoj denar, pa je.

Appiani: Molči, molči, nesrečnež.

Rémy (še glasneje): O ne bo molčal ta-le ne; ne bo se dal zapreti ne, ta-le, ima čisto zdrave možjane! . . . jaz nisem tak, kakor tista nesrečna mati, ki ste jo za blazno razvpili.

Appiani: Kaj pa če ti dam, kar terjaš, ali boš potlej molčal?

Rémy: O potlej pa, potlej! . . . Kadar mi stisnite v roke pet biljetov, vsak po tisoč frankov, zavežete jezik . . .

Appiani: Dobil jih boš.

Rémy (na stran): Ko bi bil jaz vedel, da je tako mehak — ...!

Appiani: Pa ko bi ti zdaj plačal, bi me ti bržkone še terjal. Na dan moje poroke dobiš denar.

Rémy: Je užo dobro.

Appiani: Ti me tedaj ne izdaš?

Rémy: Bog obvaruj... imam dva tehtna uzroka: prvič lastni dobiček, drugič pa sovraštvo do tega hinavskega Bertranda, ki se je tako bojzljivo vrnil k delu, ter mene zapodil iz svoje sobe.

Appiani: Zdaj sva tedaj poravnala svojo reč?

Rémy: O, da, da... zagotavljam vas pa, da mi ta pot ne boste ušli... ob vašej poroki pridem po denar. (Se ogleduje.) A v tej zanošenej obleki vem da ne smem priti...

Appiani (da mu svojo mošnjo): Tu imaš — pa se mi spravi. Kje dobiš ostalo, ti je znano.

Rémy: Ostalo? Ali vas ni sram! Tega jaz ne štejem nič, to je samo za obleko, da se bom o vašej ženitvi mogel pokazati, ter se „milostnemu gospodu“ dostojno pokloniti.

Appiani: Nekdo gre — izgubi se mi!

Rémy: Z Bogom, velikodušni prijatelj. (Otide.)

Appiani: Zopet sem prestal eno nevarnost. Zdaj imam še eno: Marijana! Pa upam, da bo tudi ta kmalu pri kraji. Ta doktor je, kar se pravi, pošten mož, moram si ga pridobiti; Bog ve pa kako? . . .

Tretji prizor.

Appiani, doktor.

Doktor (iz levih vrat): Vi želite govoriti z menoj, gospod?

Appiani: Da, gospod doktor. (Doktor vabi Appianija naj sede.) Prišel sem, gospod, da bi vam v imenu baronice pl. Bussières neko vaših bolnic prav posebno priporočil.

Doktor: Gospod! jaz skrbim enako za vse, ki so v tem zavodu.

Appiani: To nam je znano, gospod, prišel sem le, da bi vam povedal, da smo pripravljene povrniti vse stroške, ki jih bo terjala gotovo dolga skrb s to ubogo ženo. Izvolili smo uže zato vaš imenitni zavod . . . in terjajte kolikor hočete . . . pripravljen sem . . .

Doktor: Odpustite, gospod . . . Jaz sem zdravnik tega zavoda, ravnateljstvo me plača; pa

je tudi moje geslo, da ne vzamem od nikogar nič za skrb, ker jo imajo uživati vsi bolniki enako.

Appiani (tiho): Na ta način uže ne bo nič.
(Glasno): Vaše plemenito srce nam je znano; tudi smo vam ponujali denarja le zato, ker smo vedeli, da ga boste obrnili v podporo ubogih. O gospod, jaz vas poznam dobro, akopram ne živim še dolgo v tem kraju.

Doktor (prijazno): Kako . . . ! Da me poznate?

Appiani: Tudi jaz sem zdravnik . . . se ve da je uže dolgo, kar smo častili na fakultetah v Florenciji in v Bologni ime dr. Barthèla.

Doktor (vesel): Moje ime! . . . da sem si svojimi deli pridobil čast . . .

Appiani (na stran): Na ta način pa bo!
(Glasno): Da, gospod, z navdušenostjo smo poslušali vaša predavanja, in želel sem si prisrčno, da bi vam mogel stisniti roko.

Doktor (ga laskavo prime za roke): O — gospod . . . !

Appiani (na stran): Zdaj je moj! (Glasno): Kar se tiče Marijane . . . poskušal sem jaz prvi jo ozdraviti; a njeno stanje terja daljše zdravljenje, kakor je vaša velika izkušnost gotovo uže spoznala.

Doktor: A včeraj, ko sem jo videl, se mi je zdelo . . .

Appiani: Da je njena blaznost taka, da bi kak mlad praktik dvomil, da je blaznost: a vi gotovo niste pregledali tega, kar je uže v vašem zavodu počenjala. Monomanija, fiksna ideja te žene je, da je izgubila dete, in da ga mora najti; tako je vzadnjič, ko je zagledala dete gospe pl. Bussières, obdolžila to blago gospo, svojo dobrotnico, da je ono dete njeno in da ga jej je baronica ukradla . . .

Doktor: Vi torej, gospo pl. Bussières poznate osobno? . . .

Appiani: Leto bo kmalu kar sem njen zdravnik, in tri mesece uže zdravim njeno dete — slabotno, bolešno stvarico, o katerej sem mislil prej ko prej poprašati vas za svet.

Doktor: Zmerom me najdete udanega slugo. (Oba vstaneta.)

Appiani: Zahvaljujem se vam uže zanaprej. Dovolite zdaj, da preiščeva ubogo blazno skupaj?

Doktor: Prav rad. (Zvoni. Strežaj pride.) Pripelje naj se žena iz številke osem. (Strežaj otide.) Antecedencije, ki ste mi jih ravnokar objavili, vzbujajo v meni se ve da druge misli o Marijani, zdaj več ne dvomim . . .

Appiani (na stran): Ravno to sem hotel.

Četrty prizor.

Prejšnja, Marijana (pride spremljana od strežaja, ki na znamenje doktorjevo otide).

Marijana: O gospod! Imejte usmiljenje z menoj: rotim vas! Saj vidite, da se več ne upiram, udam se, samo to zapovejte, da naj me nikar ne vežejo, da naj mi ne devajo na glavo ledenih kosov, ki bi mi zares znali zmešati možjane . . . ah, ker tako potrebujem pamet, če ne, pa otroka ne dobim več!

Appiani (bližaje se, tiho doktorju): Le poslušajte, gospod . . . vedno tista misel! . . . (Glasno): Tistega, ki so vam ga ugrabili? Kaj ne, Marijana?

Marijana (ga spozna): Ha, uže zopet ta človek . . . ta je tisti, ki me hoče pogubiti; ta je rekel prvi, da sem blazna! . . . Dejal je, da se lažem, da se motim . . . kakor da bi se materno srce moglo motiti! . . .

Doktor: Bodite mirni, draga žena, osrčite se; jaz sem tu poveljnik, ne ta gospod.

Marijana: Tako? Torej izpustite me, ter ne bodite sokrivi njegovega zločina!

Doktor: Zdaj to še ni mogoče, a bodite pametni, mirni . . . bomo videli.

Marijana: Mirna da bi bila! Jaz! Morem-li biti? . . . Tedaj tudi vi mislite, da sem blazna? . . . tudi vi? . . . O to so zdravniki, družega ne govoré, kakor da so rešitelji, pa so morilci!

Appiani (na stran): Dobro! dobro tako! (doktorju): Vi vidite . . .

Marijana (kaže na Appianija): Temu-le človeku ne verjemite, lepo vas prosim, samo temu ne! Glejte, gospod doktor, siliti se čem, da vas bom prepričala . . . pozabiti čem strašne muke, ki sem jih prestala . . . pozabiti čem, kaj trpim tukaj . . . Vse, vse čem pozabiti, da le vam mirno odgovorim, da tudi vi ne boste mislili, da nemam prave pameti. (Stopi predenj): Izprašujte me torej, pripravljena sem, vam odgovoriti, vse, vprašajte me kaj!

Doktor: Torej dobro, Marijana . . .

Appiani (se vtika vmes): Tako lepo, Marijana, zdaj bodite pametni! Moj Bog, kaj vam pa hočeva jaz pa gospod doktor? — samo da se vi ozdravite.

Marijana (zaničljivo): Da se jaz ozdravim? Vi ste se nadejali, kaj ne, da se bom začela zopet togotiti. O saj ne bom šla v past ne; jaz čem tega-le gospoda prepričati. (Appiani je v zadregi.)

Appiani: Kaj mislite, da bi vas kdo sili biti v zavodu, ko bi bili odgovarjali vedno tako jasno, kakor zdaj! . . . Poslušajte me, Marijana, vi ste v zakonu veliko trpeli . . .

Marijana (zelo ginjena): Da, da, veliko sem trpela!

Appiani: Ali se pa niste v svojej ubožnosti spominjali neke plemenite sočutne osebe?

Marijane: Da, — to je res!

Appiani: Ta osoba je gospa pl. Bussières, ni res?

Marijana: Da, to je tudi res.

Appiani: Ko se vam je ponujala služba pri nekej mladej vdovi, ali se vam ni takrat tudi povedalo, da ima ta dete?

Marijana: Povedalo se mi je.

Appiani (prav nežno): To dete zdravim jaz odkar se je rodilo. Kako bi se moglo tedaj zgoditi, da bi ne bilo res baronice? Ko bi vam bila gospa pl. Bussières vzela dete na tak strašen način, ali bi si vas upala potem vzeti v službo ter vas spuščati v bližino vašega deteta? Sicer upam, da vam krepost in dobro srce milostne gospe ni neznano. Zato se nadejam, da je kaj takega ue boste več dolžili.

Marijana (obupna): Vem-li, kako se mi je vzelo? Morem-li razumeti, kako se kaj takega zgodi?... Jaz samo to vem, da je ono dete moje!...

Appiani: Tako... dobro, dobro! Pozneje se zopet vidimo, Marijana... Idiva, gospod doktor...

Marijana: Pozneje? pozneje, pravite?... Ah, jaz ne morem... jaz nočem delj čakati... sicer umrem!

Appiani (prime jo za roke ter jo pelje naprej): Saj ne boste dolgo čakali. S pomočjo našega učenega prijatelja ima se vam kmalu mir vrniti v srce. Potem boste spoznali svojo zmoto; razvideli boste, da se vam je um skalil zaradi dolgega trpljenja, velike toge in drugih reči, ki jih raji zamolčim.

Marijana (pobita): Uže zopet to!

Appiani (z navidezno ginjenim glasom): Potem pridete k nam... vedno bomo pripravljeni vam pomagati... vas tolažiti...

Marijana (dvomljivo, žalostno): Meni pomagati, mene tolažiti... vi?

Appiani: Z Bogom, uboga žena!

Marijana (premišljuje): Ko bi pa vendar-le res bilo?

Appiani (na stran): Smo uže dobri! (Doktorju): Izvolite, gospod doktor. (Otide z doktorjem skozi srednja vrata.)

Peti prizor.

Marijana (sama).

Marijana: Ko bi pa le res bilo! ko bi me bilo trpljenje tako zbegalo? Ko bi bilo dete moje umrlo, in jaz zaradi tega zblaznela?! — O ne, ne, ko bi bilo umrlo, ali bi mogla jaz še živeti? (Sede.) Saj ni mogoče, da bi me hoteli prevarjati vsi! . . . Posebno ona, ona! vedno mi je bila tako dobra . . . gotovo bi jo bile ganile moje solze in moj obup . . . Tedaj je vendar-le res? . . . Ah, res je, glava me peče, vrtoglavost se mi zopet začinja! . . . In da je vse to laž, česar se spominjam? . . . Da je laž, da sem bila to noč pri vratih sirotišnice? . . . Ta žrtva siromaštva — ta kruta ločitev — ta nadeja, da ga bom zopet videla . . . vse, vse nič druzega ko laž! (Strahom.) Blazna! večni Bog, jaz blazna! (Zagleda Bertranda, ki vstopa, ter sklikne): Soprog, ah! . . . On mi ima povedati . . . On! . . . Zdaj imam zvedeti vse! . . . Govori, govori, govori!

Šesti prizor.

Bertrand, Marijana.

Bertrand (jo opazuje, z globoko bolestjo):
Uboga soproga, uboga Marijana . . . da te tako
zopet vidim!

Marijana: Ah, ne miluj me zdaj! Odgo-
varjaj mi.

Bertrand: Kaj to pomeni?

Marijana: Iz usmiljenja mi odgovarjaj. Kje
sem te zadnjikrat videla?

Bertrand: Tam doli — pri hospitalu . . .

Marijana: Kaj sem ti tam rekla?

Bertrand: Da mi bodeš zopet odpustila ako
ti prinesem dete . . .

Marijana: No dalje?

Bertrand: Poslušaj me. Remy je prišel k
meni, pa sem ga odpodil, kakor si ti mene.
Potem grem na tesališče. Nihče ni hotel vedeti
nič o meni, tega sem se uže prej bal — a ostal
sem vendar tam. Rekli so mi, da mi gospod ne
da solda zaslužka več, — a ostal sem vendar
tam; kajti zdaj nisem iskal denarja, skrbel sem
le, da bi roke zopet navadil dela, telo pa po-
manjkanja. Hotel sem delati noč in dan, da bi
naredil trikrat toliko, ko kak drugi, proti volji
gospodovej ostal sem tam, ter sem delal . . .

Marijana: To je bilo prav . . . potem?

Bertrand: Drugi dan se ni še danilo, ko sem bil uže na tesališči in temna noč me je videla še tam. Mislil sem sam pri sebi. Le delaj le, ti malovredno človeče, saj delaš za to, da boš Marijani dal njeno dete nazaj. Pa sem le delal . . . tu vzdignem glavo, in gospodar stoji pred menoj, čisto ginjen — ter mi reče: „Bertrand, nehaj malo in počivaj, saj ti je lice potú vse zalito“. Pa je bilo le preplavljeno solzami, ne potom.

Marijana: Solzami?

Bertrand: Počivaj? pravim, soproga je pa ločena od svojega otroka ter toži, ker ne umre! Ne, mojster, tako dolgo ne bom počival, da Marijana dobi dete.

Marijana (vsklikne): Soprog, hvalo Bogu! Zopet si pošten.

Bertrand: Mojster mi je dejal tudi to, ter mi obenem stisnil v roke celo mesečno plačo — celo mesečno plačo — lahko si misliš kam sem šel takoj —

Marijana (ginjena): Tja doli, kaj ne? Tje doli? Kaj dalje . . .?

Bertrand: Rekli so mi tamdoli, da je prišel uže nekdo drugi, ki je navedel vsa znamenja otrokova, ter ga vzel seboj.

Marijana: To so ti rekli? Tudi tebi? (Veselim povdarkom): Tedaj vendar nisem blazna!

Bertrand: Kaj si rekla? Govori . . .

Marijana: Ne, ne, nadaljuj ti . . .

Bertrand: Mislil sem, da si kje našla pomoči . .

Marijana: Ne! Ne!

Bertrand: A kdo je poslal moža? Gotovo ti?

Marijana: Jaz ne! jaz ne! Ukradeno nama je!

Bertrand: Ukradeno? — a kdo ga je? . . .

kdo?

Marijana: Čuj, povedala ti bom. Ko si me šel iskat, kaj ne, so ti rekli, da sem blazna?

Bertrand: Moj Bog, da!

Marijana: Veš-li, zakaj so si to izmislili?

Ker sem šla v hospital, ter dobila tam taisti odgovor, kakor ti: ker sem šla potem k nekej imenitnej, lepej gospej, ter našla pri njej svoje dete, razumiš?

Bertrand: Ali si si tega v svesti?

Marijana (občutljivo): O ti mi moraš verjeti, soprog, moraš mi verjeti! ti ne smeš reči, da sem blazna; — kajti ako ti to rečeš, potem je vse proč — ti si potem ob soprogo in ob dete!

Bertrand: Ne, Marijana ne; saj ne dvomim!

Marijana: Tako je prav.

Bertrand: Godé se tedaj strašne zlobnosti.

Marijana: O da, da, strašne; pa ker si ti navzoč, bodeva vse te hudobne namere uničila.

Bertrand: Midva sva uboga rokodelca, kdo nama bo pomagal? Kdo naju brani? . . . Mene bo podilo vse zaradi prejšnjega življenja; ti . . . ti si pa tukaj-le zaprta . . .

Marijana: Ne boj se, kmalu bom prosta —

Bertrand: A kedaj?

Marijana: Kmalu. V svesti sem si tega. Kmalu boš izvedel. (Čuje, da gre doktor.) Tekoj boš izvedel.

Bertrand: Še nekaj: ime in stanovanje one gospe?

Marijana: Baronica pl. Bussières, hanovranske ulice številka štirideset.

Bertrand: Dobro.

Marijana (vidi, da vstopa doktor z Appianijem): Še zmerom ta človek pri njem! pa saj nič ne dé! mora se mi posrečiti, mora se mi.

Sedmi prizor.

Prejšnja, Appiani in Doktor (iz desnih vrat).

Appiani (na stran): Še zdaj tukaj! (Glasno): Kdo je ta človek?

Doktor: Njen soprog . . . Ali še niste šli v svojo sobo, Marijana?

Marijana: Ne, gospoda, govorila sem s svojim ubogim soprogom, ki me tolaži zaradi izgube najinega otroka . . .

Appiani: Kako? . . .

Marijana: Ah, da, gospod, izgubila sem ga, mrtev je!

Appiani (jo osupnjen gleda): Mrtev . . .

Doktor (na stran): Kaj pravi?

Bertrand (tiho): A Marijana, jaz ne razumem . . .!

Marijana (tiho): Molči!

Appiani: Vi tedaj sprevidite, da je dete, ki ste je videli pri gospej pl. Bussières . . .

Marijana: Njeno.

Appiani (se čudi): Tedaj njeno?

Marijana: Čegavo pa?

Appiani: Kakor ste tedaj rekli, nesli ste svoje v hospital . . .

Marijana (se čudi): Jaz sem to rekla?

Appiani: Ne veste, ko ste pravili, da vam je ukradeno . . .

Marijana (se sili): Takrat sem bila blazna! . . . prav gotovo . . .

Appiani: Ko ste je včeraj tam zopet spoznali ter objeti hoteli . . .

Marijana (kakor prej): Blazna sem bila...
gospod, blazna sem bila.

Appiani (ne ve, kaj bi): To je nemogoče!
Ne, zdaj je še le zblaznela. Glejte, gospod doktor,
kako je čudna...

Doktor (ki je opazoval oba): Dovolite, gos-
pod, ... a vi se mi zdite bolj čudni...

Appiani (se urno osrči): Jaz?

Doktor (na stran): Zdaj vidim, zdaj razumem
vse. (Glasno): Nadaljujte, Marijana...

Marijana: Zdaj, ko sem zopet pametna,
kakor ste hoteli imeti, se spominjam, da ste mi
rekli: „Pridite k nam, vedno bomo pripravljeni
vam pomagati“... Takoj ko mi ta-le gospod
(kaže doktorja) dovoli, da pojdem iz te hiše, kamor
me je pripravila vaša dobrota...

Appiani (živahno doktorju): Iz te hiše iti!
Ali mislite, gospod doktor, da se ta bolezen dá
res tako naglo ozdraviti?... Vaša temeljita ved-
nost pové vam brez dvombe, da bi bilo nepre-
vidno, ako se ta žena prepusti samej sebi...

Bertrand (s povdarkom): Samej sebi? O,
prosim... kaj ni mene, da jo bom branil...
(popravlja): čem reči, da jo bom varoval.

Appiani: Gospod doktor, blazni imajo včasih
jasne trenutke... kmalu bi znala Marijana zopet...

Doktor (Marijano prav blizo opazovaje): Kmalu, Marijana, kmalu imate biti prosta.

Vsi (vsak drugače): Prosta!

Doktor (Appianiju): Oprostite, gospod, poklic terja, da imam biti navzoč . . . saj tukaj . . .

Appiani: Jaz grem, gospod, ter se vam priporočam. (Na stran): Zdaj je treba urnosti! (Otide.)

Bertrand: Marijana, ti si pa rekla, da je mrtev . . . ?

Marijana (s povdarkom): Morala sem — da se oprostim; morala sem, da ga rešim! (Doktorju): O gospod doktor, vi gotovo veste, kaj je srce uboge matere.

Doktor: Da, da, razumem vas . . . !

Bertrand: Tedaj sme od todi . . . sme iti z menoj?

Doktor: Ne še . . . Premislite, da vse pazi na vaju . . . da imata mogočne sovražnike . . . treba vama je srčnosti in potrpežljivosti.

Marijana: Oh, saj je imam, gospod!

Bertrand: Uboga Marijana . . .

Marijana (krepko): Zapusti me zdaj; idi, teci, reši dete!

Doktor: Pa dobite čez nekaj dni svojo sprogo . . .

Bertrand: Čez nekaj dni imaš otroka nazaj!
Z Bogom!

Marijana: Z Bogom! Z Bogom! (Otide z doktorjem skozi desna vrata; Bertrand skozi srednja.)

(Zagrinjalo pade.)

Peto dejanje.

(Scena: Bogat salon v nekej vili blizu mesta; štiri stranske, ene srednje duri. V desno geridón, priprave za pisanje; na vsakej strani odra fotélj; goreče sveče.)

Prvi prizor.

Appiani, Viljem, Zofija.

(Zofija sedi na levo ter piše, Appiani na desno ter čita novine, Viljem stoji zraven njega, vidi se, kakor da bi govoril z njim.)

Zofija: Viljem, ali si še tukaj?

Viljem: Da, milostna gospa, čakam.

Zofija: Prav, vzemi ta-le list, ter ga pre-skrbi v mesto (da mu dva lista), tega le pa na pošto.

Viljem: Da, milostna gospa. (Na znamenje Appianijevo se mu bliža ter mu da lista; pogledom hoče ga vprašati, ima-li oddati pismi ali ne.)

Appiani (prebrávši naslova, da mu en list nazaj): Da . . . (Vtakne družega v žep.) Ne . . . (Potem tiho Viljemu): Ali je bil kdo tukaj? . . . Ali je govoril kdo z baronovko.

Viljem (tiho): Odkar smo iz mesta, ne.

Appiani: Kaj pa v hotelu v mestu?

Viljem: Ne vem še nič . . . a hočem pogledati takoj.

Appiani: Dobro . . . Odgovori naj se vsakemu, da je baronovka Bussières nastopila dolgo potovanje.

Viljem: Prav!

Appiani: In ko bi se primerilo, da bi se tukaj kdo oglasil, ne pozabi, da ne sprejmemo nikogar.

Viljem: Ne bom pozabil. (Glasno Zofiji): Če milostna gospa več ne zapovedate, otidem . . .

Zofija: Lahko greš, Viljem. (Viljem otide skozi srednje duri.)

Drugi prizor.

Appiani, Zofija.

Appiani (vstane ter gre k Zofiji): Bojim se, ljuba Zofija — vi se preveč trudite; ste pač še slabi; tako blede... ali vam morda ni dobro?...

Zofija: Ne, ne! (Vstane, vidno žalostna.) Le spala nisem nič po noči.

Appiani (jo prime za roke): Ah, kako imate vročo roko... in pa... (jo opazuje blizu) kmalu bi mislil, da vas kaka skrivna toga...

Zofija (mu iztrga roko): Bojite se brez vzroka. (Sili se): Pa kaj bi me tudi moglo žalostiti, ko sem zopet po vašej zaslugi srečna mati?... A trpela sem uže toliko, da se ne morem na enkrat privaditi srečnejšega življenja. Bodočnost se mi ne kaže niti mirna niti vesela — bližanje imenitnega trenutka, ki naju ima zvezati, kali mi duševni pokoj, da me trapijo nedoločne, kalne slutnje...

Appiani: Dvomite-li, da vas ljubim?... da sem vam udan?

Zofija: Ne — saj sem vam dolžna več nego to življenje, ki vam je čem dati, Appiani... a uže prvi moj zakon stal me je toliko solzá...

Appiani: Zdaj zanaprej imajo solze nehati, skrbi, muke, nadloge — vse to ima minuti; da

bi vam pa ne delal najmanjše sile in da bi vas moja sreča ne stala niti žrtve niti truda, želel bi, da bi se poročila na tihem, brez posebne svečanosti, tukaj na deželi, in da bi bile navzoče le priče pa dva člana vaše družine, katerih imena sem tukaj-le zaznamoval . . . (Da jej listek.)

Zofija (pregleda listek, na stran): Ni ga vmes! (Glasno): Dobro, doktor, hvala lepa za trud, ki ste ga imeli . . . kakor tudi, da ste tako dobro izvolili (Težko zadržuje solze.) Ni ga človeka vmes, ki bi mi vzbujal nevoljo ali žalostne spomine. (Dá mu listek nazaj, spremenjenim glasom): A čas se bliža (se pogleduje): jaz pa nisem še pripravljena. Kaj ne, ljubi prijatelj, da mi poveste, kedar pride notar.

Appiani (se prikloni, prime jo za roke, ter jo spremi do njene sobe. Zofija na levo).

Tretji prizor.

Appiani (stopi v spredišče).

Appiani: Izvrstno! . . . Še eno uro, pa smo dobri! . . . Vendar je prišel ta zaželeni trenotek . . . vendar se bodo izpolnile večletne sanje . . . nobene ovire, nobenega sovraga več! . . . Marijana mora ostati še nekaj časa v norišnici, Theobald pa ne

ve, kje stanujemo. Obrnil sem se do Zofijinega srca, ter jej govoril, da je njeno dete zdravo in živo . . . lahko mi je bilo jo pripraviti do tja, ker sem jaz kontroliral njena povelja, se svojimi, ker se je njena volja, ne da bi bila slutila, podvrgla mojej . . . kmalu bom tako daleč ž njo, da se mi ne bo bati nikakoršnega preganjanja. (Majhen prenehljaj; na drugej strani scene.) Sam sebi ne verjamem, da sem jaz tisti, ki so ga ljudje tako zaničevali ter povsodi odpehaval . . . Še trenotek, pa je Zofija moja, moja baronovka Bussières . . . in z njo sreča, čast in premoženje . . . !

Četrty prizor.

Appiani, Viljem.

Viljem (urno vstopi): Milostni gospod, notar je ravnokar prišel in je uže pri gospej baronovki.

Appiani: Dobro. — Gotovo je prinesel pogodbo. (Obrne se proti Zofijinim vratom.)

Viljem: Ne zamerite, še nekaj bi vam imel povedati . . .

Appiani: Kaj pa?

Viljem: Ravno ko sem šel s pošte domov, zapazil sem, da gre od daleč neka ženska za menoj . . .

Appiani: Ženska?

Viljem: Nalašč sem naredil več ovinkov, končno sem mislil, da me več ne preganja a ko stopim tu doli v hišo vidim jo zopet na koncu velikega drevoreda... in ker je svetilnica zraven nje prav svitlo gorela, spoznal sem jo tudi... tista blazna je!

Appiani: Marijana?

Viljem: Da, gospod, gotovo je ona!

Appiani (vstopi na levo spred): Ona prosta, uže zdaj prosta! In ona ve vse moje tajnosti!... Bog ve, kdo jo je pripeljal sem... kako nas je zasledila? (Glasno): Pa je bila menda vsaj sama, ne?

Viljem: Da, čisto sama.

Appiani (na stran): Če jej je pa zdravnik dal spričevalo, da ni blazna, — da ni nikdar bila... kako bom zadušil njen glas?... Ko bi se prirnila do Zofije, ter jej vsejala v srce dvom in sumničenje?... potem je vse izgubljeno.

Viljem (na stran): Kako ga nekaj muči.

Appiani: Čuj, na-te se lahko zanesem — kaj ne?

Viljem: Popolno sem vam udan.

Appiani: Ti si ne moreš misliti, kako te bom plačal, ako si mi zvest, in kako te bom kaznil, ako me prevariš...

Viljem: Torej vam moram biti zvest iz dveh vzrokov. Kaj zapoveste?

Appiani: Zapovedujem ti, paziti, da ona žena niti sem ne pride, niti da jo baronovka ne vidi . . .

Viljem: Prav, gospod!

Appiani: Da mora notar priti ravno zdaj! . . . Idi ter izvrši točno, kar sem ti zapovedal.

Viljem: Bodite mirni — vsi bomo pazili. (Appiani otide v Zofijina vrata, Viljem skozi glavni vhod.)

Peti prizor.

(Jedva otideta, odpro se na tihoma sprednje duri na desnej pa nastopi)

Marijana (tího).

Marijana: Nikogar ni! . . . Le previdno dalje . . . (Posluša na sprednjih vratih ter stopi poleg naprej.) Končno sem tukaj! . . . Bertrand mi je obetal, da mi ga bo zopet dal . . . pa od tistega časa ne da nič več slišati o sebi . . . a kaj dé to? . . . saj sem zdaj sama tukaj! . . . O, gotovo jim ga vzamem . . . A Bog ve, kje je? (Gleda okoli sebe Morda tukaj-le? (Odpri varno druga (vrata na desnej.) Ne . . . (Teče k drugim na levej.) Zaklenjeno . . . (Na prva vrata na levej kažé.) Kaj pa, ko bi bilo tam-le . . . ? (Pogleda notri.) Da . . .

zibelj . . . da, je uže tu; — ah, moči me zapuščajo; kak težko se držim po konci! (Nasloni se na neki stol.) O, da bi bili tukaj tisti, ki so me imeli za blazno, da bi čutili, kako bije to-le srce . . . Bog ve, če bi potlej pač še rekli, da nisem jaz njegova mati! O usmiljeni Bog, daj mi moč in srčnost, . . . saj je to edina moja tolažba, kar jim hočem vzeti . . . ne daj, da bi njegov otročji glas izdal njegovo mater! (Otide skozi vrata k otroku.)

Šesti prizor.

Appiani potem **Marijana**.

Appiani (vstopi skozi srednja vrata, vesel): Pogodba je podpisana, v enej uri sva poročena, potlej otideva tekoj! . . . A ta žena — ta **Marijana**, kateri demon jo je pripeljal na najin sled? A Bog jej pomagaj, ako se osmeli, podreti v enem trenutku, kar jaz toliko časa s tolikim trudom! . . . zidam (V sobi zraven se prevrne nekaj.) Ropot v tej sobi? . . . (Gre k vratom): Kdo je tu notri . . . (Odpre pa pogleda noter): Ha . . . **Marijana** . . . ona! (Kratek prenehljaj; gleda okoli sebe, potem zapre duri, kjer je **Marijana** s ključem; teče k srednjim vratom, jih

zapahne, gre v sredo scene, sklene nekaj, ter gre potem
jadrno v sobo, kjer je Marijana. Znotraj.) Nesrečnica,
kaj iščete tukaj?

Marijana (znotraj): Pustite me! Pustite me!

Appiani (znotraj): Odgovorite! Kaj hočete,
kaj delate tukaj?

Marijana (znotraj): Ne glejte me tako!
Ne bližajte se mi, bojim se vas!

Appiani (znotraj): Ven, ven!

Marijana (priteče na sceno): Pustite me, vam
pravim . . .

Appiani (jo preganja): Ali mi boste pove-
dali, ali ne? Jaz vas prašam, kaj v tej hiši iščete?
Kdo vas je noter spustil?

Marijana (se trese): Nihče!

Appiani: Kaj hočete? . . .

Marijana: Videti ga . . . objeti ga . . .

Appiani: Sicer nič? . . .

Marijana: Nič.

Appiani: Poberite se torej!

Marijana: Kako?

Appiani: Tekoj! sem rekel.

Marijana: Torej mi ga daste nazaj?

Appiani (zasmehljivo): Nazaj?

Marijana: Ne, ne bom se več legala . . .
Ne, jaz nisem prišla, da bi svoje dete samo vi-
dela in je objela, vzeti je hočem!

Appiani: Poskusite.

Marijana: Nobenega strahu več ne poznam!

Appiani: Molči, nesrečna stvar! To dete je in ostane naše.

Marijana: Vaše...?

Appiani (bolj tiho gleda okoli): Kajti če tudi ste vi njegova mati...

Marijana: Ha, tedaj vendar priznavate...

Appiani (silovito jo stiskaje za roke): Ko bi bili vi tudi njegova mati!... mi ga potrebujemo... ne doboste ga nazaj!...

Marijana (se mu iztrga): Ha, malovredni potepuh!

Appiani: Čujte; spremislite se mirno, pa boste zadovoljni z mojo ponudbo...

Marijana: S ponudbo?...

Appiani: Vi ste ubožni... storiti vas hočemo bogato.

Marijana: Če vam ga pustim, če vam ga prodam? Nikdar! Rajša umrjem v uboštvu!

Appiani (s tuhlím glasom, proti njej žugaje gredé): Ti torej ne vidiš? Ti ne razumeš? Drzneš se mi protistavljati, pa se ne treseš?

Marijana (beži na desno): Kaj pravi?

Appiani: Skrivaj si se prikradla sem, pa si drzneš reči na glas, da me hočeš onečastiti ter pogubiti... tresi se!

Marijana: Veliki Bog!

Appiani: Ti si v mojej oblasti, v mojej hiši, mej ljudmi, ki jedva čakajo mojega povelja — pa misliš da me ne boš slušala? —

Marijana (beži okolo mize): Nikdar.

Appiani (gre zmerom žugaje za-njo): Pazi, ako ti je drago! — Nihče te ni videl iti v to hišo, kakor si rekla, nihče te tudi ne bo videl iti iz nje, ako se ne udaš.

Marijana (pomika se vedno nazaj, ter hoče uiti): Kaj? . . . umoriti me? . . . Umoriti me hočete! . . .

Appiani: Molči . . . če ne . . .

Marijana (ker so srednje duri zaprte, beži na levo stran scene): Ne bom ne . . . gospo baronovko bom poklicala.

Appiani (jo zgrabi): Ali boš molčala ali ne! . . .

Marijana (zelo glasno): Seznaniti jo čem z vašo zlobnostjo . . . povedati jej čem . . . o pomagajte, pomagajte! (Tlači jej ruto v usta, ter jo vrže v fotelj.)

Sedmi prizor.

Prejšnja, Bertrand, Theobald, pozneje Zofija in Rémy.

(Velika vrata se odpro siloma.)

Bertrand in Theobald: Ha, potepuh!
(Bertrand hiti Marijano oprostiti iz Appianijevih rok.)

Appiani: Ha, pogubljen!

Marijana Ah, rešena! (Pade Bertrandu v naročje.)

Theobald: Da, prišla sva, da vas rešiva, uboga žena, — da vam dava vašega sina nazaj, da spodiva tega potepuha iz hiše.

Appiani (gre proti desnej ter se prisiljeno smeje):
Mene spoditi! . . .

Theobald (v sredi): Da, Theobald brez vsega žuganja in sile — povedal bom le, kdo ste vi!

Appiani: Kdo — sem — jaz?

Theobald: Da, kdo si ti Luigi Mariano, ki sem te našel v Ferrari kot ubožnega berača, ki si prosil zavetja, lažé se, da si politični pregnanec, pa si goljuf znan vsemu svetu . . .

Appiani (se sili): To ni res!

Theobald: Tukaj je prepis obsodbe, kate-
terej si ubežal . . . (Pokaže mu papir.)

Zofija (se zaveda): Marijana!

Marijana (jej pade k nogam): Milostna gospa, življenje bi vam rada dala . . . a deteta, oprostite vam ne morem!

Zofija (jokaje): Mrtev, mrtev! . . . Dobila ga boš nazaj, Marijana, dobila ga boš! — a pusti mi ga vsaj še danes! . . . Čakaj, čakaj še malo!

Marijana: O rada, milostna gospa! odgojevati ga hočeve skupaj . . . čakati hočemo . . .

Bertrand (na stran Theobaldu): Čakati hočemo . . . da nam nebesa dado družega.

(Zofija podaja Theobaldu roko; Marijana odpre duri, kjer je otrok, ter veselo gleda notri; Bertrand in Rémy poslušata pri vratih, skozi katera je ušel Appiani, sliši se zunaj iz več ust: „Stoj!“ mej tem zadnjim prizorom pade zagrinjalo.)

(Konec.)